ΓΑΛΛΙΚΑ

Κώστας.—Ναί, σοῦ λέω.

Παυλής.—Ὄχι, σοῦ ξαναλέω. Καὶ τί μὲ μέλει τέλος πάντα! Τὄλεγαν ἢ δὲν τὄλεγαν, ἐγὼ λέω πῶς τὰ γαλλικὰ εἶναι καμωμένα γιὰ νὰ παιδεύουνε, νὰ σκοτίζουν καὶ νὰ ζουρλαίνουν τοὺς ξένους. Ἐμένα μὲ φτάνει ποῦ μαθαίνουμε τὴν ἁπλὴ γραμματική, χωρὶς νὰ σπᾶμε τὸ κεφάλι μας καὶ μὲ τὴν ἱστορικὴ γραμματική.

Ἐγώ.—Μπά, πάλι φιλονεικία;

Κώστας.—Τί δροσάτο ἀεράκι φύσηξε καὶ σ' ἔφερε ἴσια μὲ' δῶ, τσαχπινάκη; Ἤρθες στὴν ὥρα σου, γιὰ νὰ μᾶς ξεδιαλύσῃς μιὰ ὑπόθεση ποῦ μοῦ φαίνεται πολὺ μπερδεμένη.

Ἐγώ.—Γρήγορα, πές μου τί τρέχει;

Παυλής.—Νὰ στὸ πῶ ἐγώ, τὸ τί τρέχει. Ὁ κὺρ Κώστας θέλει καὶ καλὰ νὰ μὲ καταπείσῃ πῶς οἱ Γάλλοι λέγανε πρῶτα aveine, καὶ γὼ λέω πῶς πάντα σὰν καὶ τώρα εἴπανε avoine.

Ἐγώ.—Παναγία μου, ποῦ χώθηκα! . . . Μά, φίλοι μου, αὐτὸ εἶναι φριχτὸ ζήτημα. Ἂν ἔχετε ἀλήθεια ὄρεξη νὰ τὸ ξετάσουμε, πρέπει νὰ βάλετε πομονή, γιατὶ ἔχουμε δουλειὰ γιὰ κάμποση ὥρα. Καλὰ ποῦ ἔχω τὸ σημειωματάρι μου μέσα στὴν τζέπη μου.

Κώστας.—Τὸ γνωρίζουμε δὰ αὐτὸ τὸ σπουδαῖο σημειωματάρι . . .

Ἐγώ.—Καλά, δὲ μοῦ λέτε γιατὶ τσακώνεστε πάντα γιὰ φιλολογικά, ἀφοῦ ἐσύ, Κώστα, παιδεύεσαι μὲ τὴ γιατρικὴ καὶ σύ, Παυλή, μὲ τὰ νομικά;

Κώστας.—Μοῦ φαίνεται πολὺ περίεργο νὰ σαστίζῃς γιὰ τέτοιο πρᾶμα, ἐσὺ ποῦ εἶσαι Ῥωμιός. Σὰ νὰ μὴν ξέρῃς πῶς στὴν πατρίδα μας ἔχουμε ὅλοι μας τρομερὴ μανία γιὰ τὰ φιλολογικά.

Παυλής.—Ναί, ὡς κ' οἱ παπουτσῆδες.

Ἐγώ.—Ἂς φιλολογίσουμε τότε καὶ μεῖς. Μὰ συλλογιοῦμαι τώρα μὲ τί τρόπο θὰ τὸ κατορθώσω νὰ σᾶς ξηγήσω αὐτὸ ποῦ θέλετε.

Παυλής.—Φτάνει νὰ μᾶς τὰ πῇς νέττα σκέττα, γιὰ νὰ τὰ καταλάβουμε καὶ μεῖς.

Ἐγώ.—Ἴσια ἴσια ἡ δυσκολιὰ εἶναι αὐτή. Ἔπειτα, πρέπει νὰ φέρουμε πάλι στὴ μέση τοὺς Λατίνους.

Κώστας.—Ναί, μόνο σήμερα πιὰ λίγα λατινικὰ καὶ πολλὰ γαλλικὰ θέλουμε.

Ἐγώ.—Τέτοιο σκοπὸ ἔχω καὶ γώ. Λοιπὸν προσοχὴ τώρα, γιατὶ ἀρχίζω. Οἱ Λατῖνοι σὰν καὶ τοὺς προγόνους μας δὲν εἶχαν τὴν ἴδια προφορὰ γιὰ τἀπλόχρονα καὶ γιὰ τὰ διπλόχρονα, τὰ βραχέα καὶ τὰ μακρά, σὰν ποῦ λὲν οἱ δασκάλοι. Τὸ διπλόχρονο ō καὶ τἀπλόχρονο ŭ τὸ λατινικό, πάει νὰ πῇ ou, ἔμοιαζαν ἕναν καιρὸ τὸ ἕνα μὲ τἄλλο κ' ἔγιναν ἕνα· καὶ τὰ δυὸ τὰ λέγανε σὰν ο κλειστό, στὴν ἐποχὴ ποῦ δὲν μποροῦσε πιὰ κανεὶς νὰ διακρίνῃ στὴν προφορὰ τἀπλόχρονα καὶ τὰ διπλόχρονα.

Παυλής.—Καὶ πότε ἔγινε αὐτὴ ἡ ἀλλαγή;

Ἐγώ.—Ὁ Σέρβιος ποῦ ζοῦσε στὸν πέμπτο αἰῶνα καὶ ποῦ εἴτανε γραμματολόγος, κάπου μᾶς λέει, ποῦ γιὰ νὰ θυμηθῇ ἂν ἕνα γράμμα εἶναι ἀπλόχρονο ἢ ὄχι, ψάχνει νὰ βρῇ ἕνα στίχο ποῦ νὰ βρίσκεται μέσα αὐτὴ ἡ λέξη. Ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος πάλι μᾶς λέει ποῦ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ μαθαίνῃ τοῦ μαθητῆ του τὴν ποσότητα.

Κώστας.—Θὰ πῇ πῶς μήτε ὁ ἕνας μήτε ὁ ἄλλος δὲν ἤξεραν πιὰ τί ποσότητα εἶχαν τὰ φωνήεντα.

Ἐγώ.—Ἄκουσε τώρα μιὰ ἄλλη ἱστορία. Τὸ κλειστό μας τὸ ο ποῦ σοῦ λέω, ὅταν εἶχε μπροστά του ι, ἔγινε οἰ. Καὶ τὸ ι αὐτὸ ἀπὸ ποῦ βγῆκε; Βγῆκε ἀπὸ τὸ c τὸ λατινικὸ ποῦ ἔγινε πρῶτα ι στὶς λέξες vocem καὶ crucem. Κι αὐτὲς οἱ λέξες κατήντησαν τότες φυσικὰ vois καὶ crois, σὰν ποῦ σοῦ τὶς ἔχω γραμμένες ἐδωπέρα.

Παυλής.—Μὰ νὰ σοῦ πῶ! γιατὶ τἄχεις γραμμένα μὲ σίγμα στὸ τέλος, ἀφοῦ τὰ γράφουν τώρα μὲ x;

Ἐγώ.—Δὲ σημαίνει τίποτες. Εἶναι κάτι ὀρθογραφικὲς συνήθειες καὶ μὴν προσέχῃς. Στὸ μεσαιῶνα εἶχαν τὴ μανία νὰ βάζουν ἀποπίσω ἀπὸ κάθε λέξη κ' ἕνα στολιδάκι. Ἔτσι κοντὰ στὸ s βάλανε ἕνα πραμματάκι ποῦ ἔμοιαζε μὲ c, κι' ἀπὸ κεῖνο γεννήθηκε τὸ x.

Ἂς ξαναπιάσουμε τώρα τὴ δουλειά μας. Τὸ πρῶτο παράδειγμα ποῦ σᾶς ἔδωσα, δηλαδὴ τὸ ō καὶ τὸ ŭ ποῦ γίνουνται οἰ, δὲν εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο. Τὸ σπουδαῖο εἶναι τὸ ē καὶ τὸ ĭ ποῦ γίνουνται e κλειστό. Παραύστερα, ἀνάμεσα στὸν ἕβδομο καὶ στὸν ἔννατο αἰῶνα, αὐτὸ τὸ ē ἔγινε

ei. Π. χ. ἀπ' τὸ directum, regem, me, te, strĭctum γίνουνται dreit, rei, mei, tei, estreit, ὅπως κ' ἡ crucem ἔγινε crois. Κατόπι αὐτὸ τὸ ei καταντᾷ oi σὲ μερικὲς ἐπαρχίες, λοιπὸν droit, roi, moi, toi, étroit.

Στὰ καλὰ καθούμενα ὅμως δὲν ἀκολουθοῦν τὰ πράματα καὶ γιὰ μιᾶς βέβαια δὲ βγῆκε τὸ oi ἀπ' τὸ ei. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἔρχεται ἀπ' τὴν Πικαρδία κι' ἀπ' ἄλλες ἐπαρχίες· τὸ Παρίσι τὴ δανείστηκε ἀπ'τὴν ἀνατολικὴ Γαλλία. Σὲ μερικὲς λέξες ὅμως ἔμεινε ei καὶ τὸ oi δὲν πῆρε τὴ θέση του π. χ. solĭculum = soleil, butĭcula = bouteille, plēna=pleine. Καὶ ποιὰ ἡ αἰτία; Αἰτία εἶναι τὸ l τὸ ὑγρὸ ποῦ λέγεται σὰ ῥ' αἰτία καὶ τὸ n.

Αὐτὴ τώρα ἡ προφορὰ τοῦ oi τῆς Πικαρδίας ἦρθε στὸ Παρίσι ἀπ' τὸ δέκατο τρίτο αἰῶνα. Κι ἀπὸ τότε στάθηκε στὴν πρωτεύουσα τὸ oi καὶ δὲν μπόρεσε ἀκόμη νὰ φτάσῃ ἴσια μὲ τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ ἴσια μὲ σήμερα λένε ei ἀντὶς oi.

Παυλής. — Καλά! μὰ δὲν κατάλαβα ὡς τώρα διόλου γιατὶ λένε avoine κι ὄχι aveine ποῦ θὰ εἶταν τὸ σωστό.

Ἐγώ. — Γιατὶ ἴσια ἴσια δανειστήκαμε τὴν avoine ἀπ' τὰ μέρη ποῦ συνηθίζουνε σὲ κάθε λέξη νὰ λένε oi κι ὄχι ei. Οἱ ἄλλες λέξες μὲ ei μᾶς εἶναι πατροπαράδοτες σ'ὅλη τὴ Γαλλία, σὰν ποῦ στὸ ξήγησα.

Νά, κ' ἕνα παραμυθάκι ποῦ ταιριάζει ἐδῶ· ὁ λόγος εἶναι γιὰ τὴ λέξη oie. Ὁ Ἐρρίκος Στέφανος λέει κάπου· «Picardi aue: alii oue. Inde Parisiis une petite oue.» Λοιπὸν στὸ Παρίσι τὴ χῆνα τὴν ἔλεγαν oue καὶ μόνο τὰ χωριὰ ἔλεγαν oie. Πέρασες ποτέ σου ἀπ' τὴ rue des Ours ποῦ εἶναι ἐδῶ πλάγι;

Κώστας. — Τὴν ξέρω. Μὰ ἀρκοῦδα δὲν εἶδα.

Ἐγώ. — Αὐτὸς ὁ δρόμος εἶχε πρῶτα ὄνομα rue des oues. Θὰ εἶταν πολλὲς χῆνες σ' αὐτὸ τὸ μέρος κ' ἴσως γιὰ τοῦτο λέγουνταν ἔτσι. Καὶ τώρα τὴν ξέρουν rue des ours, γιατὶ στὴν ἐποχὴ ποῦ τὸ Παρίσι ἔμαθε νὰ λέῃ oie, σὰν ποῦ λέγανε καὶ στὰ χωριά, δὲν μποροῦσε πιὰ κανεὶς νὰ καταλάβῃ τί θὰ πῇ oue, καὶ τὄκαμε ours.

Κώστας. - Λοιπὸν ἐγὼ εἶχα δίκιο ἀφοῦ ἔλεγα πῶς πρῶτα τὸ avoine λέγουνταν aveine. Μάθημα νὰ σοῦ γίνῃ τοῦτο, Παυλή.

Παυλής. Ἡ μάθησή σου μὲ πνίγει· ποῦ νὰ ἤξερα πῶς εἶσαι τέτοιος φιλολόγος!...

Κώστας. — Ἄφησε τώρα τὰ κομπλιμέντα γιὰ ἄλλη μέρα, γιατὶ ἔχω ἀκόμη κάτι νὰ ρωτήξω τοῦ φίλου μας.

Κάποιος μὲ εἶπε πῶς τὰ δυὸ ῥήματα voir καὶ asseoir εἶναι ἀπ' τὰ λατινικὰ assedere καὶ videre. Ὅ τι καὶ νὰ κάνω δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί γίνηκε τὸ d τὸ λατινικό. Τὸ ἴδιο πάλι μὲ τὸ ῥῆμα debere ποῦ τὸ λέμε σήμερα devoir. Πῶς μπορεῖ τὸ b νὰ γίνῃ v;

Ἐγώ. — Τί περίεργος ποῦ εἶσαι! Κορίτσι σωστό. Ἄλλο ζήτημα πάλι τοῦτο. Μὰ ἀφοῦ θέλεις νὰ τὸ μάθῃς, θέλω καὶ γὼ ἀμέσως νὰ σοῦ δείξω πόσο οἱ γλῶσσες ποῦ φαίνουνται πῶς δὲν ἔχουν καμιὰ συγγένεια ἀναμεταξύ τους, ἔχουν καὶ παραέχουνε. Γιὰ συλλογίσου κομμάτι. Δὲν ξέρεις καμιὰ γλῶσσα ποῦ νὰλλάζῃ καὶ κείνη τὸ b καὶ νὰ τὸ κάνῃ v;

Κώστας. — ..... Δὲ μοῦ ἔρχεται.

Ἐγώ. — Μπά, κ' ἡ γλῶσσα μας λοιπὸν τί κάνει;

Κώστας. — Βέβαια, ἔχεις δίκιο. Νὰ δοῦμε τώρα ἂν κατάλαβα καλὰ αὐτὰ ποῦ μᾶς ἀράδιασες μιὰ φορὰ γιὰ τὸ β. Μᾶς εἶπες πῶς τἀρχαῖο β προφερότανε B, καὶ πῶς προφέρνουμε τώρα τὸ B μόνο ὅταν ἔχουμε ἕνα μ κοντά· π. χ. κουμπί, γαμπρός, κι ἄλλα τέτοια. Ἄλλοῦ τὸ λέμε β. Οἱ Γάλλοι λοιπὸν κάνανε σὰν καὶ μᾶς.

Ἐγώ. — Ἔτσι ἀπαράλλαχτα ἔγινε devoir ἀντὶς deboir. Καὶ τί νομίζεις τώρα πῶς ἔγινε, προτοῦ νἀφανιστῇ, τὸ d ἐκεῖνο ποῦ βλέπεις στὰ ῥήματα assedere καὶ videre;

Κώστας. — Μὴν πάῃ καὶ ξερύτρωσε κανένα δ ἀντὶς d σὰν ποῦ λέμε καὶ μεῖς σήμερα δ κι ὄχι Δ.

Ἐγώ. — Σωστὰ τὸ εἶπες· δ ξερύτρωσε. Ἂν τὸ d δὲν εἶχε γίνῃ δ, δὲ θὰ χάνουνταν ποτὲ τὸ d. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο κ' ἡ amata ἔγινε πρῶτα amada, ὕστερα amaδa. Κατόπι χάθηκε τὸ δ αὐτὸ καὶ γιὰ τοῦτο ἔχουμε τώρα asseoir,voir, aimée.

Κώστας. — Αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς σὰν περίεργες μοῦ φαίνουνται.

Ἐγώ. — Καὶ γιατὶ αὐτό; Μπορεῖ νὰ φανῇ περίεργο σὲ κείνους ποῦ κοιτάζουν τὶς γλῶσσες μόνο ὅταν εἶνε γραμμένες. Κι ὅποιος τὸ κάνει, ἄδικα ἔχει, γιατὶ ἂν εἴτανε μόνο νὰ γράφουνται οἱ γλῶσσες καὶ νὰ μὴ μιλιοῦνται, δὲ θἄλλαζαν ποτέ. Τὶς μιλεῖς καὶ τὶς φτειάνεις. Κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ ἀλλάζουν, κ' ἡ αἰτία τῆς ἀλλαγῆς εἶναι ποῦ μὲ τὴ φωνή σου κι ὄχι μὲ τὸ κοντύλι σου κουβεντιάζεις. Ἀπάνω στὸ χαρτὶ τὸ d θἄμνισκε πάντα ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο· μόνο ἂν ἔπαιρνε κανεὶς μιὰ γομαλάστικα νὰ τὸ σβύσῃ, θἄφευγε. Στὴν ὁμιλία γίνεται δ, κ' ὕστερα λίγο λίγο χάνεται.

Ἐδῶ στὸ Παρίσι εἶναι ἕνας σορὸς ποῦ καταγίνεται πολὺ σὲ τέτοια πράματα. Ἔχει ἐργαλεῖα ποῦ σημειώνουν τὴν προφορὰ καὶ βάζει κι ὅλας κάτι μικρὲς σουλῆνες μέσα στὴ μύτη, ποῦ χρειάζεται ἀλήθεια κουράγιο νὰ τὶς βαστάξῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ φτερνιστῇ. Μὰ ἔλα ποῦ μὲ τὴ σουλῆνα βλέπεις πῶς τρέμουν καὶ τῆς μύτης τὰ νέβρα, ὅταν πῇς ἕνα v. Μ' αὐτὰ του τὰ ἐργαλεῖα ξέρει πῶς

μιλοῦμε σήμερα, περιγράφει τὸν κάθε φτόγγο, καταλαβαίνει μὲ τί τρόπο μπόρεσε κι' ἄλλαξαν, καὶ μάλιστα εἶναι ἄξιος νὰ μαντέψῃ πῶς θἀλλάξουν κ' οἱ ἀπόγονοί μας τὴ σημερνή μας προφορά.

Κώστας. — Διάβολος εἶναι λοιπόν.

Ἐγώ. — Ὄχι δά, εἶναι παπᾶς. Μιὰ φορὰ λοιπὸν ποῦ μιλοῦσα μ' αὐτὸν τὸν παπᾶ, μοῦ εἶπε πῶς μιὰ μέρα ἡ Ἑλλάδα κ' ἡ Ἀγγλία θὰ χάσουν τὸ δ τους, σὰν ποῦ τὄχασε κ' ἡ Γαλλία.

Κώστας. - Ξέρω πῶς στὴν Ἑλλάδα σὲ μερικὰ χωριὰ τὸ δ ἀναμεταξὺ σὲ δυὸ φωνήεντα ἢ καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν προφέρνεται πιά· δὲν ἄκουσες ποτὲ στὴν Κύπρο κι ἀλλοῦ νὰ σοῦ λέν: ἐν τὸ εἶπα κ.τ.λ.; Μὰ δὲν πιστεύω νὰ καταντήσῃ γενικὸ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Στὴν Ἀθῆνα τὸ δ δὲν πέρτει ποτὲ στὴν προφορά.

Ἐγώ. — Ἔτσι νομίζεις; μήπως δὲ λένε γιὰ ἀντὶς διά, πάει νὰ πῇ διά.

Κώστας. — Ἀλήθεια.

Ἐγώ. — Κ' εἶναι πολὺ φυσικό. Δὲ θὰ εἶναι καθόλου περίεργο νὰ χαθῇ τὸ δ ἀπ' τὴ γλῶσσα μας καὶ νὰ μείνῃ μόνο σὲ μερικὰ χωριά, ὅπως ἔγινε καὶ στὴ Γαλλία. Τὸ δ βρίσκεται τώρα μόνο στὴ Σαβόγια τῆς Γαλλίας. Ἡ γλῶσσα ὅμως δὲ θὰ ξεπέσῃ ἂν πέσῃ τὸ δ· βλέπεις πόσο πλούσια καὶ πόσο ὡραία εἶναι ἡ φιλολογία στὴ Γαλλία· ἡ φιλολογία τῆς Σαβόγιας ὅμως δὲν ἀκούστηκε ἀκόμη κι ὡς τόσο ἔχει τὸ δ. Κατάλαβες τώρα ποῦ νοῦς καὶ φαντασία δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα δ γιὰ νὰ φανερώσουν τὴ δύναμή τους.

Κώστας. — Ἂν εἶναι ἔτσι οἱ διδάσκαλοι θἄκαναν καλὰ ἂν ἄφιναν ἀπὸ τώρα τὸ ἕνα τους δ, ἀφοῦ παραύστερα θὰ τὰ χάσουν πιὰ καὶ τὰ δυό.

Ἐγώ. — Μπράβο! ἔτσι μ' ἀρέσει νὰ μιλᾷς. Θέλεις τώρα νὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὴν προφορὰ τοῦ oi;

Κώστας. — Ἀκοὺς ἐκεῖ! τρελλαίνουμαι γιὰ γλωσσολογία, καὶ γιὰ μιὰ κουβέντα σὰν τὴ δική μας, ἀφίνω μὲ χαρὰ τὸν ὕπνο καὶ τὸ φαγί. Τί ἄλλο καλήτερο ἀπὸ γλωσσολογία! μὰ γλωσσολογία ὅπως τὴ νοιώθουν ἐδῶ στὸ Παρίσι, κι ὄχι ὅπως τὴ νοιώθουν στὴν Ἑλλάδα οἱ κορακιστάδες. Ἂν εἴμουν πλούσιος, βέβαια γλωσσολόγος θὰ γινόμουν. Ἀφοῦ εἶμαι φτωχός, γιατρὸς γίνουμαι, γιὰ νὰ κάνω παράδες. Ἡ γλωσσολογία γεμίζει, καὶ θρέφει τὸ νοῦ, μὰ δὲ γεμίζει τὴν τζέπη κι οὔτε θρέφει τὸ στομάχι.

Ἐγώ. — Μὴν παραπονιέσαι, γιατί, σὰ δὲν εἶσαι γλωσσολόγος, βλέπω τοὐλάχιστο πῶς εἶσαι φιλόσοφος.

Ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ καλησπέρα τῆς ἀφεντιᾶς σας. Ἂς πετάξουμε στὰ 1486. Τώρα πρόσεχε ἐδῶ, φίλε μου, γιατὶ ἔχω σκοπὸ νὰ σοῦ γράψω ὅλα τὰ παραδείγματα γιὰ νὰ τὰ καταλάβῃς καλήτερα.

Τὸ oi δὲν προφερότανε σὰν καὶ τώρα oua. Εἴταν ἕνα περίεργο ποίημα ποῦ τὄλεγαν Grande Danse Macabre des hommes et des femmes. Καὶ κεῖ τί διαβάζεις;

Qui gardera mon ouvrouer (ouvroir)
Tandis que je suis a mal aise;
Mes gens ne feront que jouer.

Ἀφοῦ ouvrouer καὶ jouer εἶναι ῥίμες, σημαίνει πῶς ouvrouer θὰ λεγότανε ouvrouér.

Ἀπ' τὸ δέκατον πέμπτο αἰῶνα ὅμως παρουσιάζεται ἡ προφορὰ oua. Καὶ τὸ βρίσκεις ἴσια μέσα σ' ἕνα ἄλλο ποίημα, le Mystère du siège d' Orléans· εἶναι κάτι ὡραῖοι στίχοι ποῦ λένε:

Voici la nuyt qui fort nous haste;
Je voy que tout se pert et gaste.
Hé Dieu et la vierge benoiste,
Voicy diverse destinée!
Faut-il donc que je gouste et taste
Telle douleur, telle journée!

Τί θὰ πῇ; πῶς τὸ oi προφέρνεται σὰν καὶ τώρα oua.

Εἶναι τώρα τρεῖς αἰῶνες, στὰ 1582, ὁ Ἐρρίκος Στέφανος, αὐτὸς ὁ ἴδιος ποῦ ἔκανε τὸν περίφημο Θησαυρὸ τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας, λέει πῶς οἱ Παρισινοὶ ἤξεραν τὴν προφορὰ τοῦ oi «quasi. . . literis o et a in diphthongum coeuntibus scriptum esset Moas, Foas, Troas, Poas, ita . . . . non pauci, errorem vulgi (Parisini praesertim) sequentes, pronuntiant.»

Πρόφερνε τὸ λοιπὸν πιὰ ὁ κόσμος à la parisienne, oua, σὰν ποῦ λέει ἕνας κάποιος Tabourot.

Στὴν ἴδια ἐποχὴ κ' οἱ αὐλικοὶ ἔχουν αὐτὴν τὴν προφορὰ κι ὅλοι πιὰ τὴ συνειθίζουν στὴν αὐλὴ τοῦ Ἐρρίκου τοῦ τρίτου. Ὁ Ἐ. Στέφανος θυμώνει τότες καὶ τοὺς φωνάζει:

N' estes vous pas de bien grands fous
De dire pour trois mois, troas moas.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ πῶς τώρα στὰ χρόνια τὰ δικά μας κ' οἱ πιὸ ἀριστοκράτες λένε oua. Στὴν ἀρχή, μόνο ὁ λαὸς εἶχε αὐτὴν τὴν προφορά, καὶ τώρα σὰν ποῦ βλέπεις ὅλος ὁ κόσμος τὴν ξέρει. Τί δικαίωμα ἔχουμε ἐμεῖς νὰ καταφρονοῦμε τὴν προφορὰ τοῦ λαοῦ; αὐτὴ ἡ προφορὰ εἶναι ποῦ θὰ μείνῃ.

Κώστας. — Κατάλαβα τώρα, κι ἂν ἔχεις πομονὴ ἄλλο ἕνα νὰ μοῦ πῇς.

Ἐγώ. — Δοῦλος σου. Μίλα.

Κώστας. — Γιατὶ γράφουν τώρα français, je ferais ἀφοῦ σὲ κάτι παλιὰ βιβλία εἶδα γραμμένα françois, ferois; Καὶ γιατὶ λένε francé, feré ἀντὶ françoua, feroua Ἐγὼ ἀπὸ φωνολογία τόσο ξέρω ὅσο λέει ὁ Μολιέρος: «La voix A se forme en ouvrant fort le bouche: A.»

Ἐγώ. — Ἕνας φωνολόγος θὰ σοῦ ἔλεγε τὴν

αἰτία αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ ἄλλο παρὰ μὲ τί τρόπο ἔγινε τὸ πρᾶμα.

Στὰ 1500 καὶ τόσα, λέγανε τὸ ai οἱ αὐλικοί, ποῦ κουβεντιάζανε μὲ τὸ βασιλιά. Στὰ 1551, ὁ Guillaume des Autels γράφει: « D' où sont venus ces mots il diset, il feset? ... Pourquoy ha on laissé le mot regulier et usité de royne pour dire reine? Pourquoy sera ce que quelque dame voulant bien contrefaire la courtisanne à l' entrée de cest yver dira qu' il fait fret? Serrant tant les levres que l' on sentira bien au petit bruit ou (si ie pouvois ainsi parler) strepit de la voix, qu' elle sort par force et contrainte, comme le vent passant par quelque petite fendasse. »

Στὰ 1626 συνειθίζουν τὸ ai πολὺ περισσότερο. Κι ὁ Maupas λέει: « Les doctes et bien disans és cours de Parlement et ailleurs retiennent tous-jours l' antique et naïve (prononciation).

Καταλαβαίνουμε ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Maupas πῶς ἡ προφορὰ τοῦ ai ἔβαλε κάτω τὸ oi. Στὸ δέκατον ἕβδομο αἰῶνα βρίσκουνται λοιπὸν δύο προφορές, μία ποῦ τὴ συνηθίζανε στὸ σπίτι ὅταν κουβεντιάζαν ἀναμεταξύ τους οἱ Παρισινοί, κι ἄλλη μιὰ ποῦ εἴτανε τοῦ λούσσου καὶ τὴ βγάζανε στὴ μέση γιὰ καμάρι, μόνο στὴν ἀκαδημία. Καὶ νὰ δῆς πῶς δὲ σοῦ τὰ φτειάνω ἐδωπέρα. Ὁ Boileau σὰ φροῦσε τὶς παντοῦρλες του καὶ καθότανε στὴ φωτιά του, ἔλεγε français· ὅταν ἔγραφε, τὄκαμνε πάλι françois. Ἀπόδειξη οἱ δυό του στίχοι ποῦ θὰ τοὺς θυμᾶσαι καὶ σύ:

Durant les premiers ans du Parnasse françois
Le caprice tout seul faisait toutes les lois.

Τὸ ἴδιο κάνει κι ὁ Racine.

Tenez, voilà le cas qu'on fait de votre exploit.
Comment, c'est un exploit que ma fille lisoit.

Ὁ Μολιέρος ὅμως τέτοια δὲν ξέρει· ἴσια τὸ δρόμο του πηγαίνει καὶ γράφει ὅπως μιλεῖ, χωρὶς νὰ τοῦ μέλῃ γιὰ τὴν Ἀκαδημία καὶ γιὰ τοὺς κουρτιζάνους.

Moi, votre ami? rayez cela de vos papiers.
J'ai fait jusques ici profession de l'être;
Mais après ce qu' en vous je viens de voir paraitre etc.

Ὁ Racine πρόσεχε πολὺ περισσότερο καὶ φοβοῦντανε νὰ μιλῇ σὰν ὅλο τὸν κόσμο· εἶχε βάλει στὴν πρώτη ἔκδοση τῆς Ἀνδρομάχης.

. . . . Lassé de ses trompeurs attraits.
Au lieu de l'enlever, seigneur, je la fuirais.

Ὕστερα ὅμως σὰ νὰ τὸ μετάνοιωσε· συλλογίστηκε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ πῇ fuirois· τότες ἄλλαξε τὸ στίχο καὶ μᾶς τὸ γύρισε.

Au lieu de l'enlever, fuyez-la pour jamais.

Ἔτσι μᾶς τὄρερνε σὰν πιὸ ἀκαδημαϊκά.

Ἀροῦ ὅμως μόνο λίγοι πρόσεχαν αὐτὴ τὴν προφορὰ καὶ μάλιστα πολεμοῦσαν ὅλη ὥρα νὰ μὴν τοὺς ξεφύγῃ καὶ ποῦν ai σὰν ποῦ ἔλεγε ὁ λαός, εἴτανε φυσικὸ νὰ χαθῇ πιὰ τὸ oi. Κ' ἔτσι ἔγινε. Στὰ 1733 ἡ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη γράφει· « bien des gens sont surpris d'entendre lire et prononcer françoais au lieu de français dans l'Académie même par de beaux esprits qui n'oseraient prononcer ainsi dans le monde le plus poli en fait de langage. »

Κανένας πιὰ δὲν τολμοῦσε νὰ προφέρῃ τὸ περίφημο ἐκεῖνο τὸ oi ποῦ τὸ συνήθιζε ἡ Ἀκαδημία κι ὁ ἴδιος ὁ Racine. Βλέπεις πῶς μήτε ὁ Racine μήτε κανένας ποιητὴς στὸν κόσμο δὲν μπορεῖ κι' ἀλήθεια δὲν μπόρεσε ν' ἀλλάξῃ τὴν προφορὰ τοῦ λαοῦ. Σήμερα κ' ἡ Ἀκαδημία ἔχει ὄνομα Académie française κι ὄχι françoise.

Γιὰ τὴν προφορὰ τοῦ oi καὶ τοῦ ai δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ σοῦ ἀραδιάσω, μὰ μοῦ φαίνεται καλὸ νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ τὴν ὀρθογραφία τους. Πῶς σοῦ φαίνεται;

Κώστας.—Μπράβο! Τῆς γνώμης σου εἶμαι.

Ἐγώ.—Στὰ 1754 μερικοὶ ἀρχίζουν καὶ γράφουν ai, μὰ ἡ Ἀκαδημία δὲν τὸ παραδέχεται, δὲν τὸ καταδέχεται. Ὁ Βολταῖρος, ποῦ εἶχε νοῦ καὶ κρίση, βάζει ὅλα του τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ γράφῃ ὁ κόσμος ai, ποῦ ταίριαζε περισσότερο μὲ τὴν προφορὰ τὴ συνειθισμένη, δὲν τὸ καταφέρνει ὅμως. Ὀχτώβριο μῆνα 31, στὰ 1750 βρέθηκε ἕνας τυπογράφος τοῦ Moniteur Universel ποῦ ἀπορᾶσισε νὰ βάζῃ ὅλο ai σ' αὐτὴ τὴ φημερίδα, κ' οἱ ἄλλοι τόνε μιμήθηκαν. Λές κανένας τυπογράφος δικός μας νὰ δείξῃ ποτές του τέτοιο κουράγιο: Ἀναγκάστηκε λοιπὸν κ' ἡ Ἀκαδημία νὰ τὸ παραδεχτῇ στὰ 1836. Ἄργησε, βλέπεις, γιατὶ δουλειὰ τῆς Ἀκαδημίας εἶναι ν' ἀργῇ.

Κώστας.—Σὰ σ' ἀκούω, συλλογιοῦμαι τὴ γλῶσσά μας. Ὁ Boileau μὲ θυμίζει τοὺς δασκάλους τοὺς δικούς μας. Ὅλοι τους οἱ δασκαλισμοὶ θὰ ξολοτρεφτοῦνε βέβαια σὰν ποῦ χάθηκε καὶ τὸ περίφημο τὸ oi ποῦ τὸ νόμιζε πιὰ τόσο ἀναγκαῖο ὁ Boileau. Πρέπει νὰ μᾶς βγοῦν ὅμως μερικοὶ Μολιέροι, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ πρᾶμα.

Ἐγώ. — Μὴ σὲ μέλῃ· θὰ τὸ κατορθώσῃ μοναχός του ὁ λαός· ἐκεῖνος θὰ μᾶς γεννήσῃ καὶ Μολιέρους, ὅπως ἔγινε καὶ στὴ Γαλλία. Καὶ στὴ Γαλλία παντοῦ πιὰ ἡ προφορὰ τοῦ λαοῦ κυριεύει. Σήμερα μιλήσαμε γιὰ τὸ oi, μὰ μπορούσαμε νὰ πάρουμε κ' ἕνα ἄλλο παράδειγμα, ἤ, γιὰ νὰ ποῦμε καὶ μεῖς σὰν τοὺς δασκάλους, ἄλλη διαφθορά. Δὲν εἶνε δύσκολο νὰ καταλάβῃ κανεὶς πῶς ἡ διαφθορὰ στὰ ἑλληνικὰ εἶναι ἀπάνω κάτω ἐκεῖνο ποῦ εἶναι καὶ στὰ γαλλικά. Πολλοὶ λένε πῶς ὁ τύπος ἀδερφὸς εἶναι πρόστυχος· λοιπὸν καὶ τὸ rossignol εἶναι πρόστυχο, ἀφοῦ ἔρχεται ἀπ' τὸ λατινικὸ lusciniolum κι ἀφοῦ τὸ l ἔγινε r, ὅπως καὶ τὸ λ τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐκεῖ ποῦ βλέπεις ρ ἀντὶς λ, δὲν πρέπει τὸ λοιπὸ νὰ φωνάζῃς ἀμέσως πῶς εἶναι προστυχιά· πρέπει νὰ γυρέψῃς νὰ μάθῃς μὲ τί τρόπο καὶ γιατὶ ἔγινε τὸ πρᾶμα, γιὰ τί αἰτία λένε rossignol καὶ γιὰ τί ἄλλη αἰτία λέμε μεῖς τὸν ἀδελφό μας ἀδερφό. Μὴ φοβᾶσαι· δὲν ἔχω σκοπὸ σήμερα νὰ στὸ ξηγήσω· ἐσὺ πιὰ ἔμαθες νὰ λαλῇς σωστὰ γιὰ τοῦτα τἀντικείμενα. Ξέρεις πῶς οἱ γλῶσσες ἄψυχα πράματα δὲν εἶναι· τὰ ὄργανα τοῦ κεφαλιοῦ τίς ρτειάνουν, καὶ τὰ ὄργανά μας εἶναι ζωντανά. Σὰν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ τὰ ὄργανα τῶν ἀθρώπων ἔχουν καὶ κεῖνα νόμους ποῦ τὰ κυβερνοῦν. Ἀροῦ εἶναι νόμοι, πῶς τολμᾷ κανεὶς νὰ μιλήσῃ γιὰ διαφθορά; Κ' οἱ νόμοι αὐτοὶ δὲν κυβερνοῦνε μόνο τὰ ὄργανα, κυβερνοῦν καὶ τὸ νοῦ.

Παυλής. — Πές μου τώρα, σιόρ Κωστή, ὅταν πιάνεις καὶ διαβάζεις κανένα βιβλίο γαλλικό, κάθεσαι καὶ συλλογιέσαι πῶς εἶναι βάρβαρα τὰ γαλλικά; Θυμοῦμαι πῶς σὲ εἶδα μιὰ μέρα στὴν Ἀκαδημία, τὴν πρώτη φορὰ ποῦ ἔβγαζε λόγο ἕνας καινούριος ἀκαδημαϊκός. Εἴταν κυρίες πολλές, φορεμένες πιὰ μὲ τὴν ὑστερνὴ τὴ μόδα. Εἴταν ἐκεῖ ὁ κόσμος ὁ πιὸ τσίλικος τοῦ Παρισιοῦ· μέσα σ' αὐτοὺς βρίσκουνταν κι αὐτὸς ὁ Μικρογιάννης ποῦ μᾶς τὰ ψάλνει τώρα. Φαντάσου τὸ λοιπὸν ἐσὺ μιὰ τέτοια πόλη σὰν τὸ Παρίσι, ποῦ εἶναι πιὰ ἡ πρώτη πόλη τῆς Εὐρώπης, καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πόλη τοὺς πιὸ πολιτισμένους, τοὺς πιὸ πεπαιδεμένους ἀθρώπους ποῦ ἔχει τὸ Παρίσι. Ὅλοι τους ἄκουγαν τὸν καινούριο τὸν ἀκαδημαϊκό. Δὲ συλλογίστηκες ἕνα πρᾶμα; Ὅλοι τους αὐτοὶ χυδαία γλῶσσα μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν Academie française κι ὄχι françoise. Σκέψου το τώρα καὶ τοῦτο, φίλε μου, καὶ σκέψου το καιρό, ἴσια ἴσια γιατὶ μιλοῦνε γλῶσσα χυδαία μπόρεσαν κ' ἔκαμαν Académie française.

ΜΙΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Ἐν Ἑλλάδι οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται ἄνθρωπος. Δοῦλος ἀργυρώνητος, ἀφ' οἱασδήποτε τῶν βαρβάρων—πολλάκις ὄχι καὶ τόσον μεμακρυσμένων—χωρῶν προερχόμενος, γίνεται ἐλεύθερος, γίνεται ἄνθρωπος, μόλις πατήσῃ τὸ ἑλληνικὸν χῶμα. Ἔθνος πολεμῆσαν ἀπεγνωσμένως ἐπὶ ὁλόκληρον ἑπταετίαν διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς μικρᾶς ταύτης γωνίας, ἡ ὁποία καλεῖται Κράτος Ἑλληνικόν, δὲν ἐδύνατο παρὰ τοιοῦτο νὰ θεσπίσῃ τὸ θεμελιῶδες τοῦ Συντάγματός του ἄρθρον. Χῶμα ζυμωμένον μὲ τὸ αἷμα τῶν τυράννων, ἤτο φυσικὸν ν' ἀποκτήσῃ τὴν θαυματουργὸν ἰδιότητα, μόλις διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ποδὸς νὰ μεταβάλλῃ τὸν δοῦλον εἰς ἐλεύθερον.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου καὶ τῶν ὁμοίων του ἀντιτάσσουσι μερικὰς ὄχι ἀσημάντους παρατηρήσεις οἱ σοσιαλισταί. Αὐτοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἀριβὴς καὶ πραγματικὴ τήρησίς του εἶνε χίμαιρα αὐτόχρημα ἐν κοινωνίᾳ, ἐν ᾗ δὲν ἀνεκηρύχθη ἀκόμη, ὅπως τοῦ ἀτόμου ὁμοίως καὶ τοῦ πράγματος, ἡ ἐλευθερία. Τὸ ἓν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἀδιάφορον ἂν δὲν ἀνταλλάσσεται πλέον μὲ χρήματα ὁ ἄνθρωπος. Εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε δοῦλος ταλαιπωρημένος καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων δυστυχέστερος, ἐφ' ὅσον βασιλεύει ἡ δουλεία τοῦ πράγματος, πρὸς κτῆσιν τοῦ ὁποίου πρέπει τόρα εἴπερ ποτε νὰ συναγωνισθῇ αἱματηρῶς πρὸς τὸν ἀδελφόν του καὶ νὰ πωληθῇ ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς ἕνα κεφαλαιοῦχον, πωλημένον καὶ αὐτὸν εἰς ἄλλον ἀνώτερον.

Τὴν κατάστασιν ταύτην δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε κανεὶς σοσιαλιστής,—ἐν Ἑλλάδι δηλαδὴ συνδρομητὴς τῆς ὁμωνύμου ἐφημερίδος—διὰ νὰ τὴν βλέπῃ καὶ νὰ τὴν ἀναγνωρίζῃ. Ὁ ἄνθρωπος καταθλιβόμενος ὑπὸ τοῦ καθεστῶτος, δεσμευμένος ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν, θύμα τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος, δὲν εἶνε ἐλεύθερος ὅσον θ' ἀπῄτει, ὄχι βέβαια φιλοσοφικῶς, ἀλλὰ τοὐλάχιστον κοινωνικῶς ἡ ἔννοια τῆς λέξεως. Ὑπάρχουσι περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον δοῦλοι, ὅπως περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον ἀνεξάρτητοι. Τὸ ζήτημα εἶνε ὅτι ὅλοι σήμερον δουλεύομεν· ἡ δὲ ἰδέα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας εἶνε ἀκόμη ὄνειρον χρυσοῦν, τὸ ὁποῖον μόνον εἰς ἀπώτατον μέλλον διαβλέπει ὁ φιλοσοφικὸς ὀφθαλμός. Μάλιστα, τὸ ἐπαναλαμβάνω· ὅλοι τὸ βλέπομεν αὐτὸ σήμερον καὶ τὸ αἰσθανόμεθα καὶ τὸ ἐννοοῦμεν καὶ ὅλοι τὸ ἀνεχόμεθα, διὰ τῆς συνηθείας, ἤ, ὅπως ἔλεγεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον ὁ κ. Κακλαμάνος, διὰ τῆς μιμήσεως, περιμένοντες ἀγογγύστως τὸ κρεῖττον, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὀλίγοι ὀνειροπόλοι πρωτότυποι ἐργάζονται. Πλὴν ὑπάρχουσι καὶ δουλεῖαι περισσότερον αὐτῆς τῆς γενικῆς ἀπροκάλυπτοι, ὑπερβαίνουσαι τὸ μέτρον τῆς κοινῆς ἀνοχῆς, δουλεῖαι σκληραί, ἀποτελοῦσαι πληγὰς αἰσχύνης ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, ἐξαιρετικαὶ δουλεῖαι, κινοῦσαι τὴν ἀγανάκτησιν καὶ προκαλοῦσαι ὅλων τὴν ἐπέμβασιν. Κατ' αὐτὰς ὁ τύπος τοῦ γραπτοῦ νόμου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου κήδεται κυρίως ἡ πολιτεία, δὲν παραβιάζεται, οὕτως ὥστε νὰ ζητηθῇ ἡ ἄμεσος ὑπ' ἐκείνης ἐπανόρθωσις. Ἀπεναντίας τηρεῖται εὐλαβέστατα· πλὴν ἐξανίσταται ἡ συνείδησις, ὁ ἄγραφος νόμος, καὶ διακαίεται ὁ ἀνθρωπιστὴς ὑπὸ τῆς θερμῆς, τῆς ἱερᾶς ἐκείνης πρωτοβουλίας, ἡ ὁποία ἀνέκαθεν εἰς τὰς κοινωνίας ἠνώρθωσε τὰ κακῶς κείμενα.

Ἐννοῶ τὴν ἀληθῆ σωματεμπορίαν τὴν διενεργουμένην ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα αἰσχροκερδῶν καὶ ἀσυνειδήτων ἐκμισθωτῶν τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν παίδων, κυρίως τῶν ἐκ Μεγαλοπόλεως, τὰ ὁποῖα οἱ πατέρες των ἐκχωροῦσι νὰ τοῖς δουλεύωσιν ἀντὶ ἑκατὸν δραχμῶν ἐτησίως. Ἡ Κυβέρνησις, πρὸς τὴν ὁποίαν τὰ βάσανα τῶν μικρῶν κατηγγέλθησαν πολλάκις, ἔπεμψεν ἐσχάτως ἔγγραφον πρὸς τὸν Σύλλογον Παρνασ-

σόν,—τοῦ ὁποίου ἡ ἐν παντὶ ἀξιέπαινος κοινωνικὴ δρᾶσις ἐξήρθη καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τῶν σελίδων τούτων,—ἀναθέτουσα εἰς αὐτὸν νὰ φροντίσῃ δι' οἵων μέσων ἤθελεν ἐγκρίνει, μὲ τὴν σύμπραξίν της πάντοτε καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν της, περὶ τῆς ταχείας καταστολῆς ἀτόπου, ἡ ἐπιπλέον ἀνοχὴ τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἐτίμα τὴν πρωτεύουσαν Κράτους ἐλευθέρου.

*

Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ εὐτυχῶς, καθ' ἣν ἡ προσοχὴ τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ ἐστράφη συμπαθὴς πρὸς τοὺς μικροὺς ὑποδηματοκαθαριστάς, ἐφημεριδοπώλας καὶ ὀψοκομιστάς. Εἰς πόλιν περίφημον διὰ τὸν βόρβορόν της καὶ τὸν κονιορτόν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀστὸς ὁ ἔχων τὸ ἔνστικτον τῆς καθαριότητος ὀλίγον περισσότερον τοῦ χοίρου ἀνεπτυγμένον, ὀφείλει νὰ παραδίδῃ εἰς τὴν ψήκτραν δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας τὰ ὑποδήματά του, ἡ ὁποία καταναλίσκει καθ' ἑκάστην δεκακισχίλια φύλλα ἐφημερίδων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χιλιάδες ἀνθρώπων ζῶσιν ἄνευ οἰκογενείας, ἡ πολυπληθὴς στρατιὰ τῶν μικρῶν λούστρων, τῶν τεταγμένων εἰς τὰ ἐπαγγέλματα ἐκεῖνα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς, εἶνέ τι τῆς πρώτης, τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης καὶ παρέχει ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν εἰς τὴν καθημέραν αὐτῆς ζωήν, οὕτως ὥστε καὶ ὁ μᾶλλον ἀδιάφορος νὰ τους προσέχῃ καὶ— διατί ὄχι—νὰ τους συμπαθῇ. Πῶς ζῶσιν ἄρά γε, τί τρώγουσι, ποῦ κοιμῶνται, πόθεν ἔρχονται, ποῖα τὰ ἤθη των καὶ τὰ ἔθιμά των; Ἀποτελοῦσι σῶμα ὀργανωμένον, συντεχνίαν, ἀδελφότητα; ἢ εἶνε καθεὶς χωριστὰ ἐγκαταλελειμμένος εἰς τὴν τέχνην του, εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὁ μικρὸς — τόσῳ μικρὸς πολλάκις, ὥστε μόλις νὰ δύναται νὰ χειρισθῇ τὴν ψήκτραν — θῦμα τοῦ μεγαλειτέρου, μὲ τοὺς πρώτους ἰούλους τῶν παρειῶν, ὁ ὁποῖος τὸν πιέζει, καὶ τὸν ὑβρίζει καὶ τὸν δέρει;

Ἡ ἵδρυσις τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων, τὴν ὁποίαν ἐπεκρότησε καὶ ὑπεστήριξεν ὁμοθύμως ἡ κοινωνία, διὸ καὶ ἐκαρποφόρησεν, ὑπῆρξε τὸ σπουδαιότερον ἀποτέλεσμα τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου. Ἡ θερμὴ προστασία τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ εὐηργέτησεν ἀληθῶς τὰ ταλαίπωρα πλάσματα καὶ εἴδομεν πολλὰ ἐξ αὐτῶν αὐξηθέντα εἰς πολίτας χρηστούς, χειραφετημένους πλέον ἐκ τῆς θλιβερᾶς δουλείας, εἰς τὴν ὁποίαν διῆλθον τὴν παιδικὴν αὐτῶν νεότητα.

Ἀλλὰ δὲν ἐξησφαλίσθη διὰ τούτου οὐδ' ἀνεκουφίσθη ὅλων ἡ τύχη. Διαμένει πάντοτε ἀκαταγώνιστος ἡ πλειονοψηφία τῶν δυστυχῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα οὔτε εἰς τὴν Σχολὴν φοιτῶσιν, οὔτε τὸν Παρνασσὸν γνωρίζουσιν, οὔτε τὸ Ταμιευτήριον χρησιμοποιοῦσιν. Αὐτὰ ζῶσι τὴν κτηνώδη αὐτόχρημα καὶ ἐλεεινὴν ἐκείνην ζωήν, τῆς ὁποίας πολλάκις μέχρι τοῦδε παρέσχον λεπτομερείας αἱ ἐφημερίδες. Τὰ βλέπεις ῥακένδυτα καὶ γυμνόποδα, ὠχρὰ τὴν ὄψιν καὶ ἰσχνά, βεβαίως ἐκ τῆς ἀνεπαρκοῦς τροφῆς καὶ τοῦ ἀνθυγιεινοῦ ὕπνου. Ἡ ζωή των εἶνε ἐστρεβλωμένη, μαρτυρική· πάσχουσι καὶ μαραίνονται ὡς ἄνθη ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλειψεν ὁ ἀήρ. Καὶ ὅμως ἐργάζονται πολὺ καὶ κερδίζουσιν ἀρκετά, τὸ βλέπεις ὥστε νὰπορῇς καὶ σὺ ἴσως περὶ τοῦ μεγέθους τῆς πρωΐμου φιλαργυρίας, τῆς ἰσχύος τοῦ ἀποταμιευτικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον τὰ κάμνει νὰ ζῶσιν οὕτω γλίσχρως καὶ νὰ στερῶσιν ἑαυτὰ ἐνωρὶς καὶ τῶν ἀπολύτως διὰ τὴν ζωήν των ἀναγκαίων . . .

Καὶ ὅμως πόσον ἄδικον θὰ εἴχες, ἂν τα ἔκρινες τοιουτοτρόπως! Θὰ ἤθελαν καὶ αὐτὰ νὰ ζήσουν ἀνθρωπινώτερα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὰ μέσα, δέν τους περισσεύουν χρήματα, μολονότι ἐργάζονται τόσον. Εἶνε δοῦλοι. Ὁ πατήρ των τὰ ἐμίσθωσε, τὰ ἐπώλησεν ἀντὶ ποσοῦ εὐτελοῦς εἰς ἕνα ἄνθρωπον ἐδῶ, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ ἐργάζωνται ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ ὅσα χρήματα κερδίζουν εἰς αὐτὸν νὰ τα παραδίδουν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀπαιτεῖ δύο δραχμὰς τὴν ἡμέραν (τοὐλάχιστον, ἀπὸ καθὲν τῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα ἔχει μισθώσει. Θέλει δηλαδὴ νὰ συνάζῃ 730 δραχμὰς κατ' ἔτος, χωρὶς οὔτε τὸ ἐν ἕκτον τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ νὰ ἐξοδεύῃ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἑκατονταδράχμου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδίου ἐπιδόματος. Εἰς τρώγλην ἐπομένως, εἰς τὴν ὁποίαν μόλις θὰ ἐχώρουν τρία, ἐκεῖνος κοιτάζει ὁμοῦ κατὰ γῆς δέκα καὶ δεκαπέντε παιδία. Μίαν κατ' ἔτος ἐνδυμασίαν τοῖς παρέχει, τὴν αὐτὴν διά τε τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, πολὺ ξύλον, ὅταν ἡ ἡμερησία εἴσπραξις εἶνε ὀλιγωτέρα τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ, καὶ ὀλίγην ξηρὰν καὶ ἐλεεινὴν τροφήν. Τὸ κρέας τοῖς εἶνε ὁ ἀπηγορευμένος καρπός. Ἐκτὸς τοῦ Πάσχα, ποῦ ψήνουν τὸν ἀμνόν, εἶνε ζήτημα ἂν το τρώγουν ἄλλην ἡμέραν. Εἷς ἐμβαλωματὴς τῆς Νεαπόλεως, ἔχων καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐκμισθωτοῦ, πρὸς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα τῷ παρεπονοῦντο ὅτι τὸ ἔτος ἐκεῖνο δὲν εἶχον δοκιμάσῃ τὸ κρέας, ἔλεγεν αὐστηρῶς:

— Ὅλο κρηάς, κρηάς! Ὄρνεια μοῦ γενήκατε, βρωμόπαιδα!

Ὅποιος τρώγει λοιπὸν κρέας γίνεται ὄρνειο; Ἰδοὺ πῶς ἡ αἰσχροκέρδεια ἀντικαθιστᾷ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν κατὰ τῆς κρεωφαγίας ἄρθρων τοῦ κ. Πλάτωνος Δρακούλη. Καὶ ἰδοὺ πῶς ζῶσι, πῶς τρέφονται, πῶς ἐνδύονται καὶ πῶς κοιμῶνται τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἐργάζονται νυχθημερόν, διὰ νὰ πλουτῶσιν ἀσυνειδήτους . . . Ἀλλὰ δὲν εἶνε αὐτὴ ἀληθὴς σωματεμπορία, δουλεία αἰσχρά, κατὰ τῆς ὁποίας ἦτο δίκαιον καὶ ἐπεῖγον νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα;

*

Καὶ ὑπῆρξεν εὔστοχος ἡ ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Σύλλογος Παρνασσός, — χωρὶς νὰ κολακευθῇ, συνειθισμένος πλέον εἰς τοιαύτας τιμᾶς—ἦτο ὁ μόνος κατάλληλος νὰ προσκληθῇ, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῶν δυστυχῶν ἀποκλήρων. Κατόπιν συσκέψεως ἀπεφασίσθη νὰ συστηθῇ ἐκ τῶν μελῶν του ἐπιτροπή, εἶδος προπαγάνδας, σκοπούσης νὰ πείσῃ τοὺς καλοὺς πατέρας τῆς Μεγαλοπόλεως ὅτι, ἂν ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκμισθωτῶν παρέδιδον εἰς τὸν Σύλλογον ἀπευθείας τὰ τέκνα των, καὶ περισσότερα θὰ ἐκέρδιζον καὶ πατρικώτερα θὰ ἐπροστατεύοντο καὶ καλλίτερα θὰ ἔζων. Τοιοῦτο εἶνε περίπου τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν νὰ ἐφαρμοσθῇ ταχέως.

Διότι εἶνε αἶσχος νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ὑφίσταται ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νόμων καὶ δυνάμει τακτικῶν συμβολαίων τοιαύτη ἀτιμία καὶ νὰ την ἀνεχώμεθα ἀπαθεῖς καὶ ἀνάλγητοι. Ἡ μεγάλη πρωτεύουσα μὲ τὴν τύρβην της ἂς μάθουν ὅτι δὲν εἶνε ὁ κατάλληλος τόπος, διὰ νὰ ἔρχωνται οἱ ἐπαρχιῶται νὰ ἐγκλημαστοῦν

ἐκ τοῦ ἀφανοῦς. Τὰ ἐγκλήματά των ἀποκαλύπτονται καὶ πατάσσονται. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἔγκλημα οἷον ἀπεκαλύφθη καὶ κατηγγέλθη πρὸ τῆς κοινῆς γνώμης ὅτι διαπράττουσιν, οἱ πατέρες καὶ οἱ ἐκμισθωταὶ τῶν παιδίων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐν ᾧ ἐργάζονται λιμοκτονοῦσι καὶ ἐν ᾧ εἶνε ἐλεύθερα πωλοῦνται ὡς σκλάβοι,—ὑπερακοντίζει κατὰ τὴν σκληρότητα ὅλα ὁμοῦ τὰ ἐγκλήματα τοῦ τελευταίου δεκαπενθημέρου, ἐξ ὧν ἐπλημμύρησαν αἱ ἀληθῶς αἱματόβρεκτοι στῆλαι τῶν ἐφημερίδων.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Το Ψαλιδι

Διονυσίῳ Ἠλιακοπούλῳ

— Πάψε τοῦτο τὸ παιγνίδι
Ὁποῦ τόσο μὲ τρομάζει·
Μὴ κινῇς πλειὰ τὸ ψαλίδι,
Κύττα πῶς μ' ἀνατριχιάζει!
Ἂν ἀλήθεια μὲ πονῇς,
Τὸ ψαλίδι μὴ κινῇς.

—

Τὸ θωρῶ νὰ λαμπυρίζῃ
Καὶ γοργὰ νὰ κλῇ, ν' ἀνοίγῃ,
Ἡ καρδιά μου λαχταρίζει
Κ' ἡ ψυχὴ ζητάει νὰ φύγῃ·
Ἂν τὸν ἄντρα σου πονῇς
Τὸ ψαλίδι μὴ κινῇς.—

—

Οὔτε κλάψα, οὔτε φοβέρα
Τὴν καρδιά της πειὰ περνάει,
Το ψαλίδι νύκτα μέρα
Εἰς τὸ χέρι της βαστάει,
Πάντα πάντα σιωπηλὴ
Δυνατὰ τ' ἀνοιγοκλεῖ.

—

— Πάψε τοῦτο τὸ παιγνίδι
Ποῦ τρομάζω, ποῦ μὲ φθείρει! —
Καὶ τῆς ῥίχνει τὸ ψαλίδι
Μιὰν αὐγὴ ἀφ' τὸ παραθύρι·
Ἀλλ' ἐκείνη δὲ μιλεῖ
Καὶ δυὸ δάκτυλα κινεῖ

—

Τὸ σχοινὶ τ' ἀλόγου πέρνει,
Σὰν τρελὸς τὴν κυνηγάει,
Τὴν ἁρπάζει, τήνε δέρνει,
Ἀλλὰ πάντα αὐτὴ γελάει
Καὶ θωρῶντας σιωπηλὴ
Τὰ δυὸ δάκτυλα κινεῖ

— Σ' τὸ πηγάδι θὰ σὲ ῥίξω
Ἂν δὲ θὲς νὰ μ' ἀπαντήσῃς,
Ἐκεῖ μέσα θὰ σὲ πνίξω
Ἂν τὰ δάκτυλα κινήσῃς, -
Ἀλλ' ἐκείνη σιωπηλὴ
Τὰ δυὸ δάκτυλα κινεῖ.

—

Ἀφ' τὴ μέση τὴν ἁρπάζει
Καὶ καλὰ γερὰ τὴ δένει,
Σ' τὸ πηγάδι τήνε βάζει
Καὶ σφικτὰ τήνε βασταίνει,
Ἀλλ' ἐκείνη σιωπηλὴ
Τὰ δυὸ δάκτυλα κινεῖ.

—

Μὲ θυμὸ τὴν κατεβάζει
Ἐκεῖ μέσα λίγο λίγο·
— Ἂν τὸ κάμῃς πλειὰ – φωνάζει,
Σ' τὸ νερὸ μεμιᾶς σὲ πνίγω,
Ἀλλ' ἐκείνη σιωπηλὴ
Τὰ δυὸ δάκτυλα κινεῖ

—

Σ' τὸ νερὸ γοργὰ τὴ ῥίχνει
Ποῦ ὡς τὴ μέση τὴ σκεπάζει,
Μὰ 'ς τὴν ὄψι της δὲ δείχνει
Πῶς ὁ χάρος τὴν τρομάζει,
Καὶ γελῶντας σιωπηλὴ
Τὰ δυὸ δάκτυλα κινεῖ.

—

Μὲ γυρμένο τὸ κεφάλι
Ἡ ψυχή του μέσα βράζει,
Ἀφ' τὸν κόπο, ἀπὸ τὴ ζάλη
Ὡσὰν σκύλος λαχανιάζει,
Ἀλλ' ἐκείνη δὲ μιλεῖ
Καὶ τὰ δάκτυλα κινεῖ.

—

Δακρυσμένος τὴ σηκόνει
— Θὰ τὸ κάμῃς πλειά; — ῥωτάει,
Ὅσο ἐκεῖνος πειὸ θυμόνει
Τόσο αὐτὴ χαμογελάει
Καὶ κυττάζει σιωπηλὴ
Καὶ δυὸ δάκτυλα κινεῖ.

—

Τὸ σχοινὶ μεμιᾶς ἀφίνει
Καὶ τὸ σῶμα της βροντάει,
Τὸ νερὸ τὴν κατὰπίνει,
Ὁ νιὸς σκύφτει καὶ κυττάει
Μόνο ἀπόξω ἀφ' τὰ νερὰ
Τὰ δυὸ δάκτυλα ἀνοικτά.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

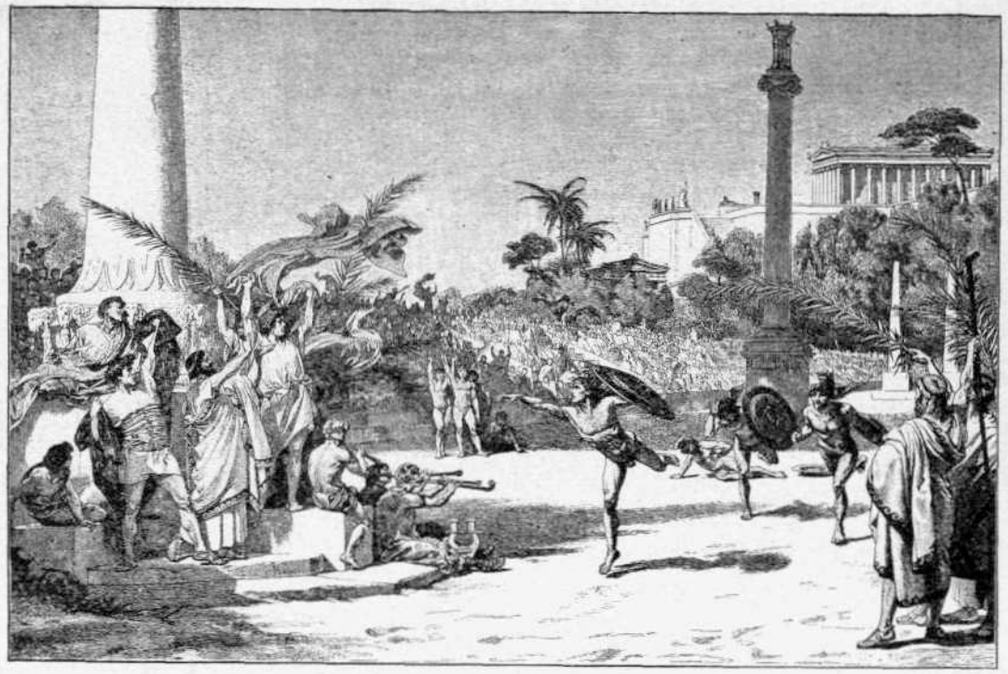

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Κοραι της Ελλαδος[1]

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Κας HANNAH LYNCH

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Οἰκογένεια Ἀθηναϊκή.

Ἓν ἐκ τῶν πολλῶν περιέργων ἐθίμων τῶν νεωτέρων Ἀθηναίων, τουλάχιστον ὅσων δὲν κατώρθωσαν νὰ στήσωσι μόνιμον σκηνήν, εἶναι ἡ ἀλλαγὴ κατοικίας κατὰ τὴν πρώτην ἑκάστου Σεπτεμβρίου. Ἀφοῦ ἅπαξ συντελεσθῇ ἡ μετοικεσία καὶ τοποθετηθῶσιν εἰς τὴν νέαν ρωλεάν των, ἀρχίζουν ἀμέσως νὰ τὴν κακομεταχειρίζωνται ὅσον ἠμποροῦν, εἰς τρόπον ὥστε μέχρι τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου δὲν ἀπομένει οὔτε τοῖχος χωρὶς τρύπας ἢ κηλίδας, οὔτε θύρα χωρὶς τὸ κλεῖθρόν της χαλασμένον, οὔτε παράθυρον χωρὶς σπασμένας ὑάλους ἢ μὲ μάνδαλον ἀκέραιον. Ἡ οἰκία κατήντησεν ἀνυπόφορος, ἡ οἰκογένεια δὲν εὑρίσκει λόγους νὰ τὴν κατηγορήσῃ καὶ προετοιμάζεται διὰ νέαν μετοικεσίαν τὸν Σεπτέμβριον, εὑρίσκει δὲ νέον πάλιν πάτωμα οἰκίας ἄλλης, ὅπου ἐπαναλαμβάνεται ἡ αὐτὴ καὶ πάλιν ἱστορία. Ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγησις τοῦ παραδόξου τούτου ἐθίμου εἶνε ὅτι ἡ παραζάλη τῶν ἐνιαυσίων τούτων μεταναστεύσεων παρέχει ὠφέλειάν τινα διανοητικὴν ἢ σωματικὴν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος.

Συμμορρουμένη πρὸς τὸ κοινὸν τοῦτο ἔθιμον ἡ μήτηρ τῆς Ἀνδρομάχης, εἶχε μετοικήσει κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἀπὸ ἓν δεύτερον πάτωμα τῆς ὁδοῦ Σόλωνος εἰς ἓν ἰσόγειον, μὲ πρόσθετον εὐρυχωρίαν ὑπογείων, κείμενον εἰς μίαν τῶν ἀνωνύμων εἰσέτι ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι, κατερχόμεναι ἀπὸ τὰς ἀποκρήμνους ὑπωρείας τοῦ Λυκαβητοῦ, ἀπολήγουν εἰς τὴν ὁδὸν Σόλωνος καὶ ἐξακολουθοῦν ἐκεῖθεν κατήφοροῦσαι εὐπρεπέστερον, μέχρι τῶν μεγαλειτέρων καὶ ἐπισημοτέρων ἀρτηριῶν τῶν νέων Ἀθηνῶν. Τὰς νεοχαράκτους ταύτας διόδους σπανίως διέρχεται διαβάτης, παρεκτὸς τῶν ἐχόντων τὴν ἀμφίβολον εὐτυχίαν νὰ κατοικῶσιν ἐκεῖ ὑψηλά. Διὰ ν' ἀναβῇ τις ἕως ἐκεῖ, πρέπει πρῶτον νὰ διασκελίσῃ ρυάκιον, τὸ ὁποῖον τὰς χωρίζει ἀπὸ τὴν ἐγκαρσίαν ὁδόν. Τὸ ρυάκιον τοῦτο ἀποβαίνει συνήθως φραγμὸς δυσυπέρβλητος, ἐὰν μάλιστα πρόκηται νὰ τὸ πηδήσῃ χάριν ἐπισκέψεως ἀπογευματινῆς κυρία σεβομένη τὰ ὑποδήματα καὶ τὸν ποδόγυρόν της. Συνήθως τὰς ἀποκέντρους ἐκείνας ὁδοὺς νέμονται παιδία παίζοντα,—παιδία λερωμένα, κακοενδυμένα, — ἢ ἀκτένιστα ἢ κουρευμένα ὡς ποντικοὶ μέχρι τοῦ δέρματος, — μὴ διαπρέποντα ἐπὶ ὡραιότητι ἢ καθαριότητι, καὶ προσηλοῦντα ὑπόπτως τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς των ἐπὶ τοῦ διερχομένου ξένου. Παρεκτὸς τῶν ρυακίων, τῶν παιδίων καὶ τῶν κατοίκων, ἔχει τις ἐκεῖ τὴν πρόσθετον εὐχαρίστησιν ν' ἀκούῃ τὰς ἠχηρὰς φωνὰς τῶν γυρολόγων, οἱ ὁποῖοι, σείροντες τὰς χειραμάξας των ἐπὶ τῶν ἀνίσων ὁδῶν, διακηρύττουν τὰ ποικίλα ἐμπορεύματά των μὲ ξερωνητά, ὁμοια τῶν ὁποίων μόνον εἰς πυροπολουμένας πόλεις δύναταί τις ν' ἀκούσῃ, ἀλλ' ὅμως παρέχοντα, ὡς φαίνεται, τέρψιν εἰς τὰς οἰκοδεσποίνας καὶ τὰς ὑπηρετρίας τῶν ἐκκεντρικῶν ἐκείνων συνοικιῶν. Ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τῆς νυκτὸς διέρχονται οἱ πωληταὶ καὶ φωνάζουν, οἱ δὲ ἀξιομακάριστοι κάτοικοι δύνανται ἀκόπως, ἀνοίγοντες μόνον τὴν θύραν των, νὰ προμηθευθῶσι κατ' ἀρέσκειαν «πανικά, σαπούνι, κηριά, σφουγγάρια, χαλιά» καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀγαποῦν.

Εἰς μίαν τῶν ὁδῶν ἐκείνων ἔστησε (προσωρινῶς ἐννοεῖται καὶ πάλιν) τὴν σκηνήν της ἡ Κυρία Καραπούλου μὲ τοὺς δύο υἱούς καὶ τὰς δύο θυγατέρας της. Ὁ πρωτότοκός της ἦτο ὁ πασίγνωστος καὶ πανταχοῦ παρὼν Κύριος Μιλτιάδης. Τοῦ διαπρεποῦς τούτου ὑπολογαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ ὀλίγιστοι ἐγνώριζον τὴν οἰκογένειαν, ἡ δ' ἐπικρατοῦσα περὶ αὐτοῦ ἰδέα ἦτο ὅτι ἐκοιμᾶτο ἔφιππος, ἐτρέφετο μὲ ἡρωισμὸν καὶ μὲ τὰς διηγήσεις τῶν κατορθωμάτων του, καὶ ὅτι ἐχόρευε τὰς νύκτας, διὰ ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς πολεμικοὺς μόχθους τῆς ἡμέρας. Ὁ δευτερότοκος, Θεμιστοκλῆς, ἦτο ὑπάλληλος τῆς Κορινθιακῆς Τραπέζης. Ὁ μισθός του δὲν ἦτο μέγας, ἀλλ' ἤρκει ὁπωσδήποτε διὰ νὰ ἐνδύεται κατὰ τὸν τελευταῖον, ὡς ἐνόμιζε, συρμὸν τῶν Παρισίων καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὸ κορδωμένον μικρόν του ἀνάστημα εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου, μὲ δύο ἢ τρεῖς φίλους του, τοὺ τελευταίου συρμοῦ καὶ αὐτούς, ἐπίσης κορδωμένους, γαντωμένους καὶ εὐχαριστημένους. Ἦτο δὲ καὶ κάτοχος βιολίου, ὥστε ὁπόταν ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐκλείετο εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὁ κῆπος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς, καὶ ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν τῶν γειτόνων βασανίζων τὸ δυστυχὲς ὄργανόν του, ἀλλὰ τέρπων τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν πλάνην, ὅτι παίζει δῆθεν τὸ Ave Maria τοῦ Gounot ἢ τὴν Serénade τοῦ Schubert. Ἦτο πρὸς τούτοις ἐρωτευμένος. Ἐλάτρευεν ἐξ ἀποστάσεως μίαν νέαν τῆς παρέκει ὁδοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἐλπίδα νὰ γείνῃ δεκτὸς ὡς γαμβρός, διότι οὔτε περιουσίαν εἶχεν, οὔτε τὴν ἐλαχίστην πιθανότητα ν' ἀποκτήσῃ ποτὲ πλούτῃ διὰ τῆς ὑπαλληλίας του.

Μετὰ τοὺς δύο υἱοὺς ἤρχετο ἡ Ἰουλία, τῆς ὁποίας τὴν ἔκτακτον ἔλλειψιν ὡραιότητος ἐπέτεινον δέρμα κιτρινωπόν, κατάστικτον καὶ ἔκφρασις οὐδὲν ἔχουσα τὸ ἑλκυστικόν. Ἀλλ' εἶχεν ὅμως τοῦτο τὸ πλεονέκτημα, τοῦ ὁποίου ἐστεροῦντο τὰ ἄλλα τέκνα τῆς μητρός της, ὅτι ἐκεῖνα ἐνῷ δὲν εἶχον ὀβολόν, ἡ Ἰουλία εἶχε τὴν προῖκά της κατατεθειμένην ἀσφαλῶς εἰς τὴν Κορινθιακὴν Τράπεζαν μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ παρουσιάζετο σύζυγος δι' αὐτὴν καὶ τὴν προῖκά της — ἰδίως διὰ τὴν προῖκά της. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν τῶν προικῶν, οἱ νέοι, οἱ ἔχοντες ἕξεις δαπανηρὰς καὶ βαλάντια κενά, θεωροῦν ὡς πρᾶγμα φυσικὸν καὶ ἔντιμον τὸ νὰ κάμνουν χρέη, ἐπιφυλαττόμενοι νὰ τὰ πληρώσουν ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὴν προῖκα τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἠθικὰ ἢ φυσικὰ προτερήματα τῆς νύμφης καταντοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δευτέρου λόγου ζήτημα. Ὥστε ἡ ἔλλειψις τοιούτων προτερημάτων πολὺ ὀλίγον ἐρόβιζε τὴν μητέρα καὶ τὸν πρωτότοκον ἀδελφόν τῆς Ἰουλίας ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκατάστασίν της.

Νεωτέρα ὅλων ἦτο ἡ Ἀνδρομάχη. Εὔμορφη ὅσον ἡ ἀδελφή της ἦτο ἄσχημη, ὡμοίαζε τὸν ἀδελφόν της, τὸν φοβερὸν Μιλτιάδην. Καλὴ κόρη,

1 Ἴδε σελ. 37.

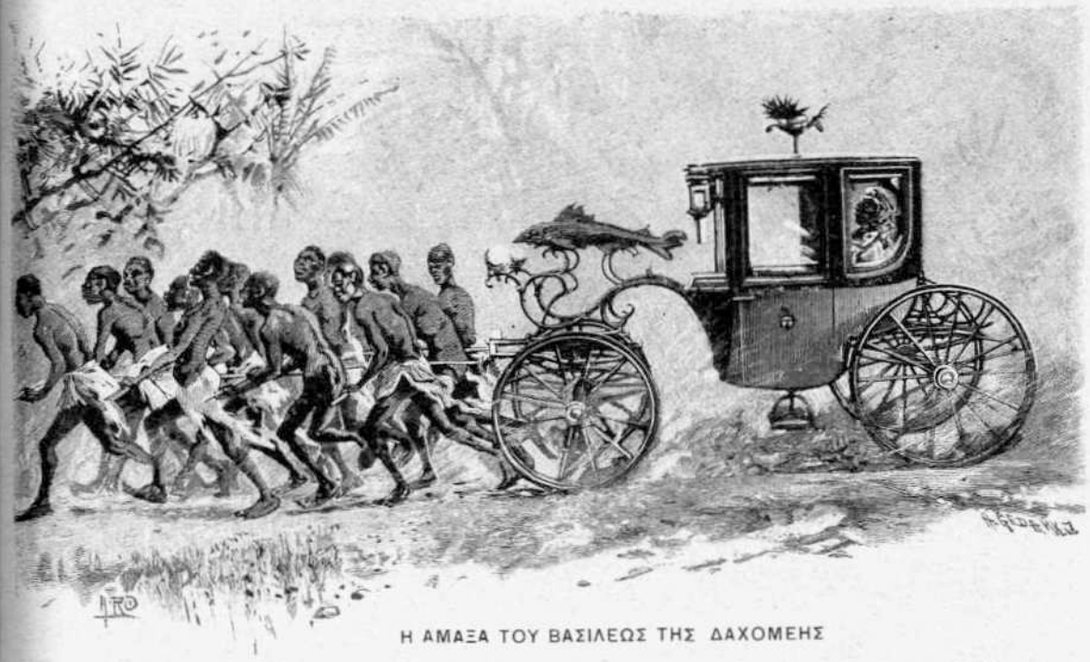

Η ΑΜΑΞΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΔΑΧΟΜΕΗΣ

εἶχε τὴν καλοσύνην ἐκείνην, ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ μὲ ἀδυναμίαν χαρακτῆρος, — ἠγάπα τὴν μουσικὴν καὶ ἐπέδιδε μέχρι τινὸς εἰς αὐτήν, δὲν ἀνεμιγνύετο δὲ εἰς τοὺς οἰκογενειακοὺς διαπληκτισμούς, οἱ ὁποῖοι συνήθως ἐξέσπαναν εἰς τὴν τράπεζαν ἢ ὅπου τύχῃ. Ἀλλ' εἶχε καὶ αὕτη τὰς ἕξεις τῶν γυναικῶν τῶν θερμῶν κλιμάτων, ἐφρόντιζε τὰ τῆς ἐνδυμασίας της μόνον δι' ἔξω, εἰς δὲ τὴν οἰκίαν σπανίως εὑρίσκετο εἰς κατάστασιν νὰ τὴν ἴδῃ τις. Ἠρέσκετο πρὸς τούτοις πολὺ εἰς ἀρώματα, ἀλοιφὰς καὶ ποῦδραν. Ἐφρόντιζεν ὅμως καὶ τὰ τῆς οἰκίας, τὸ δὲ πρωὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὑρίσκετο εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἐπιβλέπουσα καὶ βοηθοῦσα τὴν ὑπηρέτριαν, τὴν ἀτυχῆ Μαρίαν, ἡ ὁποία μόλις ἐπρόφθανε νὰ πλύνῃ καὶ νὰ σιδερόνῃ ὑποκάμισα διὰ τὸν κύριον Μιλτιάδην.

Ὁ Μιλτιάδης δὲν ἦτο ὁ ἥρως τῆς οἰκογενείας του μόνης, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος ὁλοκλήρου! Οὕτω τοὐλάχιστον ἐφρόνει ὁ ἴδιος, καὶ τοῦτο ἤρκει δι' αὐτόν. Ἦτο ὁ τολμηρότερος τῶν πολεμιστῶν, ὁ γενναιότερος τῶν ὑπολοχαγῶν, ὁ ἐπιδεξιώτερος τῶν ἱππευτῶν καὶ ὁ χαριέστερος τῶν χορευτῶν, ἐν ἑνὶ λόγῳ ἦτο, ἢ ἐθεωρεῖτο, τὸ ἄνθος τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας· ὁ ἄγριος ἀρειμάνιός του μύσταξ καὶ αἱ ἡλιοκαεῖς παρειαί του ἐνέπνεον φόβον εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων, τὸ δ' εὐγενές του μέτωπον ἐφαίνετο περιέχον συγκεντρωμένην αἰώνων πολλῶν τὴν σοφίαν. Καὶ ὅμως ὁ ἀξιόλογος ἀξιωματικὸς εἶχε τὸ πνεῦμα ἐκθύμως νεανικόν — καὶ ἐρωτικὸν μάλιστα, ὡς ἁρμόζει εἰς τέκνον τοῦ Ἄρεως. Τὰ Γαλλικά του ἦσαν κάτω τοῦ μετρίου, ἄλλην δὲ ξένην γλῶσσαν δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλὰ κατεῖχε κατὰ βάθος τὴν ἐπιστήμην τοῦ cotillon καὶ ἦτο ὁ πρῶτος εἰς τὸ βάλς καὶ τὴν μαζοῦρκαν, κατὰ τὴν ὁμόφωνον σχεδὸν γνώμην τῶν Ἀθηναίων χορευτριῶν. Εἰς ὅλους τούτους τοὺς σπουδαίους κλάδους ὁ κύριος Μιλτιάδης ἐβασίλευε, δι' ὃ καὶ κατεῖχεν ἀνεπισήμως θέσιν χορευτικοῦ τελετάρχου ἕως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Ἀνάκτορα, ἦτο δὲ πανταχοῦ περιζήτητος. Καὶ ὅμως, θλιβερὸν τὸ λέγειν, μὲ ὅλον τὸ στρατιωτικὸν παράστημα καὶ τὴν ὀρχηστικὴν ὑπεροχήν του, οὐδεμίαν καρδίαν κατώρθωσε νὰ τρώσῃ. Αἱ κυρίαι ἐγέλων μαζί του καὶ ἀνταπεκρίνοντο δι' ἀστεϊσμῶν εἰς τὴν ἔνθερμον ἐνίοτε ἔκρηξιν τῶν αἰσθημάτων του. Ἐννοεῖται ὅτι ἐνώπιον πάσης προικὸς ἐστέναζε καὶ αὐτὸς καὶ ἐσείετο, ἀλλ' εἰς μάτην. Οὔτε ὁ ἀρειμάνιός του μύσταξ, οὔτε οἱ γαλανοὶ ὀφθαλμοί του κατώρθωσαν τὴν ἐξ ἐρόδου ἅλωσιν οὐδενὸς τῶν στρογγύλων ποσῶν, ὅσα κατὰ καιροὺς ὑπέκαυσαν τοὺς ἐρωτικούς του πόθους.

Ἦτο ἀκριβῶς μεσημβρία, ὅτε εἰς τὸν ἄστρωτον ἀνήφορον ἀντήχησεν ὁρμητικῶς καλπασμὸς καὶ ἐπεφάνη ἵππος ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ. Τοσαύτη ἦτο ἡ ὁρμή του, ὥστε ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ τὴν διακόψῃ οἱονδήποτε ἐμπόδιον πρωτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτὴν τοῦ Λυκαβητοῦ! Ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος, ὁ ἵππος ἐστάθη, χωρὶς νὰ ρίψῃ τὸν ἀτίθασσον ἀναβάτην κατακέφαλα εἰς τὴν σκόνην ἢ εἰς κανὲν ρυάκιον, καὶ ὁ Θοδωρῆς, ὁ στρατιώτης τοῦ ὑπολοχαγοῦ, ἔδραμεν ἐκ τῆς θύρας τῆς αὐλῆς, ὅπως περιλάβῃ τὸν ἀφρίζοντα ἵππον καὶ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὸν σταῦλον, ἐνῷ ὁ ἀξιωματικός, μὲ τὸν μύστακα ἀνεστραμμένον καὶ μὲ τὸ μέτωπον σύνοφρυ ὑπὸ τὰ ἐρυθρὰ πτερὰ τοῦ πιλικίου του, — διότι ὁ νέος οὗτος Ἀχιλλεὺς ἐφαίνετο πάντοτε ἐξηγριωμένος ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου του—ἔκρουσε τὴν ὑαλίνην θύραν, τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ἀμέσως ἡ Ἰουλία.

— Ποῦ εἶνε ἡ Μαρία; ἠρώτησεν ὁ Μιλτιάδης.

— Μαγειρεύει τὸ πρόγευμα.

— Μαρία, Μαρία!

— Ὁρίστε, ὁρίστε, ἐφώναξεν ἡ πτωχὴ ὑπηρέτρια, ἀφίνουσα τὸ βράζον πιλάφι της καὶ προτείνουσα ἔξω τοῦ μαγειρείου στῆθος εὐρύ, μόλις κρυπτόμενον ἐντὸς τοῦ ξεθωριασμένου ρυπαροῦ φορέματός της, καὶ κεφαλὴν ἀκτένιστον, τῆς ὁποίας αἱ πυκναὶ ἀκατάστατοι μαῦραι τρίχες ἐπίπτον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της, — ἐνίοτε δὲ καὶ ἐντὸς τῶν μαγειρευμάτων της.

— Μαρία, ἀρχίζουν οἱ χοροὶ τώρα καὶ πρέπει νὰ μοῦ ἔχῃς δύο παστρικὰ ὑποκάμισα ἕτοιμα κάθε ἡμέραν. Ἀκοῦς;

— Καὶ ποῦ θὰ τὰ προφθάνω ὅλα, Κύριε Μιλτιάδη, δὲν μοῦ λέγεις! Δυὸ ποκάμισα τὴν ἡμέραν, λέγει! Καὶ ἄλλα δύο θὰ μοῦ θέλει ὁ Κύριος Θεμιστοκλῆς. Καὶ τέσσαρα κρεββάτια νὰ συγυρίζω, καὶ νὰ μαγειρεύω, καὶ νὰ πλύνω — καὶ ὅλα μόνη μου μὲ εἰκοσιπέντε δραχμαὶς τὸν μῆνα. Εὑρῆτε ἄλλην ὑπηρέτριαν νὰ σᾶς τὰ κάμῃ!

— Φύγε ἀπ' ἐδῶ νὰ μὴ σοῦ ξερριζώσω τὸ αὐτί! Ὡσὰν νὰ μὴ σὲ βοηθῇ ὁ Θοδωρῆς 'ς τὸ μαγειρειό, ἀνόητη! Καὶ ἡ μητέρα μου καὶ ἡ Ἀνδρομάχη λίγο σὲ βοηθοῦν 'ς τὰ συγυρίσματά σου!

— Αὐτὸ δὰ ἔλειπε, νὰ κάθωνται ὅλοι ξαπλωμένοι 'ς τὸ σπίτι καὶ νὰ μοῦ βγαίνει ἐμένα ἡ ψυχή!

Καὶ ὁ γενναῖος ὑπολοχαγὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐνῷ ἡ Μαρία ἀπεσύρετο εἰς τὸ μαγειρεῖον ἐπιλέγουσα ὀργίλως: «Νὰ χαθῆτε ὅλοι σας!»

Ἀλλὰ συγχρόνως ἤνοιξε καὶ πάλιν ἡ ἐξώθυρα καὶ ἠκούσθη ἡ συρικτὴ φωνὴ τοῦ Κυρίου Θεμιστοκλέους ἐκφωνοῦσα ἐπανειλημμένως τῆς πτωχῆς ὑπηρετρίας τὸ ὄνομα.

— Τί θέλει καὶ αὐτὸς ὁ παλαβός, ἀνέκραξεν ἡ Μαρία ἔξω ἑαυτῆς καὶ ὥρμησεν εἰς τὸν διάδρομον σείουσα ἀπειλητικῶς τὴν χουλιάραν, τὴν ὁποίαν ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν της.

— Μαρία, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, προβάλων τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς ἡμιανοικτῆς θύρας του. Θὰ ἔβγω ἀπόψε καὶ νὰ μοῦ ἑτοιμάσῃς ποκάμισον.

— Ἀλήθεια! Μὴ θέλεις καὶ ἄλλο τίποτε; Ἀκοῦς ἐκεῖ! Δὲν μὲ φθάνει ἡ δουλειά μου, — ποκάμισα ὁ Κύριος Μιλτιάδης ἀπ' ἐδῶ, ποκάμισα ὁ Κύριος Θεμιστοκλῆς ἀπ' ἐκεῖ! Καὶ ἡ Μαρία ἤθελε παστρικὰ ποκάμισα, καὶ δὲν ἔχει καιρὸν οὔτε τὰ μοῦτρά της νὰ πλύνῃ!

— Δὲν ἔχει ἄδικον ἡ Μαρία, εἶπεν ἡ Ἰουλία ἐμφανιζομένη εἰς τὸν διάδρομον μὲ τὸ κέντημά της εἰς χεῖρας. Ἡσυχίαν δὲν ἔχετε! Δὲν συλλογίζεσθε καὶ κομμάτι ὅτι δὲν εἶσθε σεῖς μόνοι 'ς τὸ σπίτι.

— Σώπαινε Ἰουλία καὶ μὴ αὐθαδιάζῃς 'ς τοὺς ἀδελφούς σου, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς προσπαθῶν νὰ φανῇ ὑψηλότερος.

— Τί τρόπος εἶναι αὐτός, μικρομέγα, ἀνέκραξεν ὁ Μιλτιάδης, ἀνοίγων τὴν θύραν του καὶ κτενίζων τὸν μύστακά του. Ἕνα λόγον ἀκόμη καὶ σ' ἐπέταξα 'ς τὸν δρόμον!

Ὁ Μιλτιάδης, κατὰ εἴκοσιν ἔτη μεγαλείτερος τοῦ Θεμιστοκλέους, ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας! Ἤρκει μία λέξις του, διὰ ν' ἀποστομώσῃ τὸν ἀδελφόν του. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τοῦ libretto τοῦ μελοδράματος La princesse des Canaries.

Τρίτον κτύπημα εἰς τὰς ὑάλους τῆς ἔξω θύρας ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξιν τῆς Κυρίας Καραπούλου καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Τὸ πρόγευμα ἦτο ἕτοιμον. Οἱ δύο ἀδελφοὶ καὶ ἡ Ἰουλία εἶχον ἤδη καθίσει περὶ τὴν τράπεζαν μὲ ὕφος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον θυμωμένον καὶ οἱ τρεῖς, ὁ δὲ Θοδωρῆς, κορδωμένος ὅσον τὸ ἐπέτρεπεν ἡ κακορραμμένη στρατιωτικὴ στολή του, ἔφερε τὸ πιλάφι, ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν τραπεζαρίαν ἡ Κυρία Καραπούλου καὶ ἡ Ἀνδρομάχη.

— Πῶ, πῶ, πῶ! Τί γυναῖκα! Ἐροβήθηκα μὴ τὴν φάγῃ, τὴν Ἀνδρομάχην.

— Ἡ Φωτεινή; ἠρώτησεν ὁ ὑπολοχαγὸς μὲ τὸ στόμα γεμάτον πιλάφι.

— Ἀγριάνθρωπος, Μιλτιάδη μου. Σοῦ ἔχει καὶ μίαν ὑπηρέτριαν ὡσὰν ἐκείνην! Μᾶς ἐδέχθη ὡσὰν νὰ εἴμεθα ζητιάνοι καὶ μᾶς ἔστειλεν ἐπάνω νὰ εὕρωμεν τὴν κυρίαν της. Καὶ τὴν ηὕραμεν μὲ ἕνα νόστιμον νέον, ἕνα ξένον ξανθόν, — δὲν ἠξεύρω κ' ἐγὼ Ἄγγλος ἦτο ἢ Ρῶσσος. Τί ἀρά γε νὰ ἦτο, Ἀνδρομάχη;

— Ποῖος, μαμά, ἠρώτησεν ἡ Ἀνδρομάχη, ὡσὰν νὰ κατέβαινεν ἀπὸ τὰ σύννεφα.

— Ὁ ξανθὸς ἐκεῖνος νέος εἰς τῆς Νατζελχοῦβερ.

— Δὲν ξεύρω, — δὲν ἔδωκα πολλὴν προσοχήν, ἀπεκρίθη ἡ Ἀνδρομάχη, στρέφουσα τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ψητόν, τὸ ὁποῖον ὁ Θοδωρῆς ἔθετεν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Λοιπόν, ὁ νέος αὐτὸς ἦτο ἐκεῖ, καὶ ἅμα ἐμβήκαμεν μέσα, ἡ Νατσελχοῦβερ μόνον ὁποῦ δὲν μᾶς ἔδιωξε!

— Καὶ πῶς δὲν ἐφύγετε; ἠρώτησεν ὁ ὑπολοχαγὸς ἀνάπτων διὰ μιᾶς. Ἔτσι εἶσαι πάντα! Δὲν κρατεῖς τὴν θέσιν σου καὶ ἀφίνεις νὰ σὲ κακομεταχειρίζωνται!

— Ἀπαράλλακτος ὁ πατέρας σου εἶσαι καὶ σύ, ὑπέλαβε σκυθρωπάζουσα ἡ Κυρία Καραπούλου. Ἀνάπτεις μὲ τὸ τίποτε. Ἂν εἶναι νὰ σ' ἀκούσῃ κανείς, ὅλην τὴν ζωήν του θὰ τὴν περνᾷ μὲ μαλώματα. Μὲ τὸν καλόν μου τρόπον ἐκατάφερα νὰ καταιβάσω τὰ ψαλτικὰ τῆς Νατσελχοῦβερ περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἐπερίμενα. Λιγοθυμιὰ μοῦ ἦλθε ὅταν τὴν πρωτορώτησα τί παίρνει τὸ μάθημα. Τριάντα φράγκα! Ἀφοῦ ὅμως τῆς ἐξήγησα τὰ πράγματα καὶ τῆς εἶπα ὅτι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ δώσω περισσότερον ἀπὸ δέκα, συγκατένευσε νὰ μὴ ζητήσῃ περισσότερα. Ἅμα ὅμως ἐπήγαινα νὰ 'πῶ τίποτε μ' ἔπαιρν' ἀπ' τὰ μοῦτρα. Ὡς καὶ «κομμένην κεφαλήν», μὲ εἶπε.

— Ἴσως τῆς ἔδωκες ἀφορμήν, ὑπέλαβε σαρκαστικῶς ὁ Θεμιστοκλῆς. Εἶχε κρυφὸν παράπονον κατὰ τῆς μητρός του καὶ τὴν ἐθεώρει ὡς τὸν φυσικόν του ἐχθρόν, ἀφότου ἐνόμισεν αὐτὴ πρέπον νὰ διακοινώσῃ τὸ ποσὸν τοῦ μισθοῦ του — τῆς μόνης περιουσίας του — πρὸς τὴν μητέρα τῆς γειτονοπούλας, καὶ τοῦ ἔκλεισεν οὕτω διὰ παντὸς τὰς πύλας τοῦ παραδείσου ἐκείνου.

— Πῶς τολμᾷς, κύριε, νὰ ὁμιλῇς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς τὴν μητέρα σου, ἀνεβόησεν ἐξηγριωμένος ὁ ὑπολοχαγός, ἕτοιμος πάντοτε νὰ ἐπιπίπτῃ κατὰ τοῦ ὑπαλληλίσκου τῆς Τραπέζης, τὸν ὁποῖον ἐνδομύχως περιφρονεῖ. Σοῦ εἶπα καὶ προτήτερα, ὅτι δὲν θέλει πολὺ διὰ νὰ σὲ πετάξω ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι. Εἰπὲ ἀκόμη μίαν αὐθάδειαν, καὶ βλέπεις!

Ἡ ἔκρηξις αὕτη διέκοψε πᾶσαν περαιτέρω οἰκογενειακὴν διάχυσιν. Αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀπέραντον ἐν βίᾳ καὶ σιωπῇ, μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα εἰς τὰ πινάκιά των, ὁ Μιλτιάδης ἔβραζε μέσα του, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροσπάθει νὰ ἐπιδείξῃ ἀξιοπρέπειαν, ἐσηκώθη δὲ ἅμα ἐφάνη ὁ Θοδωρῆς φέρων δύο μόνους καφέδες διὰ τὴν Κυρίαν Καραπούλου καὶ τὸν Μιλτιάδην. Εὐθὺς κατόπιν ἠκούσθη ἡ ἔξω θύρα κλειομένη βροντωδῶς. Ὁ Θεμιστοκλῆς μὲ τὴν λεπτὴν βακτηρίαν, τὰ κίτρινα χειρόκτια καὶ τὸ μικρόν του ἀνάστημα, ἐξῆλθε νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του ἕως εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος καὶ νὰ ἐλαφρώσῃ τὴν βαρεῖαν καρδίαν του, διηγούμενος τὸν πόνον του εἰς δύο ἐπίσης μικροσώμους φίλους του, προτοῦ μεταβῇ εἰς τὴν Κορινθιακὴν Τράπεζαν.

Μετὰ τὸν καφὲν ὁ ὑπολοχαγὸς ἐπῆγεν εἰς τὸν στρατῶνα, ἡ δὲ Ἀνδρομάχη ἐκάθισε νὰ παίξῃ

τὰ γυμνάσματά της εἰς τὸ ἀρχαιοπρεπὲς κλειδοκύμβαλον τῆς μικρᾶς αἰθούσης, ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς ὁποίας ἐφαίνοντο τὰ δένδρα τῆς Γαλλικῆς σχολῆς καὶ ὑπεράνω αὐτῶν οἱ γυμνοὶ βράχοι τοῦ Λυκαβηττοῦ. Ἡ αἴθουσα ἦτο ὁπωσοῦν εὐπρεπής. Ἐπὶ τῶν ἐπίπλων ἦσαν τοποθετημένα ἀγγεῖά τινα ἀρχαῖα, τοὺς δὲ τοίχους ἐστόλιζον ἐντὸς χρυσῶν πλαισίων ἀπόψεις τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἔργα ἀντιζήλων καλλιτεχνῶν, τῶν δύο γνωστοτέρων φωτογράφων τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ δὲ στρογγύλης τραπέζης ἔκειτο ἡ περιβόητος σφαῖρα ὀβουζίου, ἡ ὁποία κατὰ τὰς τελευταίας συμπλοκὰς εἰς τὰ μεθόρια ἐξερράγη πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μιλτιάδου, ὁπότε ὁ ἥρως οὗτος κατέστρεψεν ἑκατοντάδας Τούρκων καὶ διεσκόρπισε τὰ ἐχθρικὰ στίφη. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἀνδραγάθημα μνημονεύω ἐνταῦθα πρὸς γνῶσιν τῶν μεταγενεστέρων καὶ πρὸς διάλυσιν πάσης τυχὸν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γενναίου ὑπολοχαγοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀρχαῖον συνονόματόν του. Ἐὰν ἔζη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὁ Μιλτιάδης Καράπουλος, ἤθελε ταχθῆ (τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ ἐνδόμυχος γνώμη του), εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν δόξης μὲ τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Θησέα.

Παρεκτὸς τῶν κοσμημάτων τούτων, ὑπῆρχεν (ἐννοεῖται) ὁ συνήθης σοφᾶς, ἡ θέσις τῆς τιμῆς, εἰς τὴν ὁποίαν κάθηνται οἱ ἐπίσημοι ξένοι, κατὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθιμον, τὸ ἀπαραβίαστον ὅσον καὶ οἱ νόμοι τῶν Μήδων καὶ Περσῶν. Ὑπῆρχον δὲ καὶ δυὸ τρεῖς μικραὶ τράπεζαι φέρουσαι λευκώματα, καί τινα βιβλία δοθέντα ὡς βραβεῖα εἰς τοὺς δύο ἀδελφοὺς κατὰ τοὺς παιδικοὺς χρόνους των. Ὁ σοφᾶς καὶ αἱ καθέκλαι ἔφερον σκεπάσματα ἐκ λευκοῦ λινοῦ, αἱ δὲ λευκαὶ ἐπίσης σανίδες τοῦ πατώματος ἐπηύξανον τὴν ἐντύπωσιν ψύχους καὶ καθαριότητος ἐντὸς τῆς μικρᾶς αἰθούσης.

Τὰ γυμνάσματα τῆς Ἀνδρομάχης διέκοψεν ἡ εἴσοδος τῆς μητρός της καὶ τῆς Ἰουλίας καὶ ἡ ἀπρόοπτος πάλιν ἐρώτησις τῆς Κυρίας Καραπούλου.

— Δὲν νομίζεις, Ἀνδρομάχη, ὅτι ἦτο Ἄγγλος ὁ νέος ἐκεῖνος;

— Δὲν ἠξεύρω, μητέρα. Ἴσως, ἀπεκρίθη ἀνυπομόνως ἡ Ἀνδρομάχη. Καὶ ὅμως, καίτοι ἐπεθύμουν νὰ σεβασθῶ τὰ μυστικὰ διανοήματα παρθενικῆς καρδίας, θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ ἀποκαλύψω, ὅτι ἡ μαθήτρια τῆς Κυρίας Νατσελχοῦβερ δὲν ἐσυλλογίζετο, ἐνῷ ἔπαιζεν, ἄλλο τι παρὰ τὸ συμπαθὲς καὶ γλυκὺ βλέμμα τοῦ Ροδόλφου.

— Παῦσε ὀλίγον νὰ βροντᾷς τὸ πιάνο, εἶπεν ἡ Ἰουλία, καὶ εἰπέ μου πῶς ἦτο. Περίγραψέ μου τὸν ξένον.

— Ἦτο ὑψηλός, ξανθὸς καὶ εὔμορφος, μὲ μάτια γαλανά, — ἀνοικτὰ ὄχι βαθεὶά καθὼς τοῦ Μιλτιάδου. Νά, δὲν εἰξεύρω πῶς νὰ σοῦ τὸν περιγράψω διαφορετικά, εἶπεν ἡ Ἀνδρομάχη ἐγειρομένη. Καὶ πλησιάσασα εἰς τὸ παράθυρον ἔβλεπε μὲ προσοχὴν τὰ δένδρα τοῦ κήπου τῆς Γαλλικῆς σχολῆς.

Ἕπεται συνέχεια *Κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν ὑπὸ Δ. Β.*

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΜΥΛΟΥ ΜΟΥ

Ο ΦΑΡΟΣ

Ἀπόψε δὲν ἠδυνήθην νὰ κοιμηθῶ. Ἄνεμος ἔπνεε μανιώδης καὶ τῆς βοῆς του αἱ ἀντηχήσεις μὲ ἐκράτησαν μέχρι πρωΐας ἄγρυπνον.

Ὁ μύλος ἔτριζεν ὅλος, ὑποσείων βαρέως τὰς ἠκρωτηριασμένας του πτέρυγας, στενούσας ὡς πλοίου κεραῖαι ὑπὸ τὸ ψυχρὸν φύσημα. Αἱ κέραμοι κατέρρεον ἐκ τῆς σεσαθρωμένης του στέγης. Αἱ πυκναὶ πεῦκαι, ὧν πλήρης εἶνε ὁ λόφος, ἐσείοντο καὶ ἐθορύβουν μακρὰν ἐν τῇ σκιᾷ. Ἐνόμιζέ τις ὅτι εὑρίσκεται ἐν μέσῳ πελάγει.

Τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ ἐνθυμηθῶ· αἴφνης τὰς ὡραίας μου ἀγρυπνίας, πρὸ τριῶν ἐτῶν, ὅταν διέμενον ἐν τῷ φάρῳ τῆς Σαγκινέρης, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν Κορσικήν, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγατσίου. Ἀκόμη μία ὡραία γωνία, τὴν ὁποίαν εὗρον ἐκεῖ πρὸς μόνωσιν καὶ ρεμβασμόν. Φαντασθῆτε νῆσον ἐρυθρωπὴν ἀγρίας ἀπόψεως. Ὁ Φάρος εἰς τὴν μίαν ἄκραν, εἰς τὴν ἄλλην ἀρχαῖος Γενουήνσιος πύργος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφώλευεν ἀετός· παρὰ τὴν θάλασσαν κάτω, κατηρειπωμένον λοιμοκαθαρτήριον, κατακλυζόμενον ὑπὸ πρασιᾶς πανταχόθεν· ἔπειτα χέρσοι, χαράδραι μεγάλου βράχου, αἶγες ἄγριαι καί τινα ἱππάρια τῆς Κορσικῆς, σείοντα τὴν χαίτην πρὸς τὸν ἄνεμον, καὶ ἐκεῖ ὑψηλά, πολὺ ὑψηλά, ἐν μέσῳ στίφους θαλασσίων πτηνῶν, ὁ οἰκίσκος τοῦ φάρου μὲ τὴν πρασίνην πυραμιδοειδῆ θύραν καὶ τὸν λευκόκτιστον ἐξώστην, τὸν ὁποῖον οἱ φύλακες διέτρεχον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, καὶ τέλος ἐπὶ τοῦ μεταλλίνου στηρίγματος ὁ χονδρὸς φανὸς μὲ τὰς πρισματικάς του θυρίδας, λάμπων ὑπὸ τὸν ἥλιον καὶ φωτίζων ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέραν.... Ἰδοὺ ἡ νῆσος τῆς Σαγκινέρης ὡς τὴν ἐπανεῖδον ἀπόψε, ἀκούων τὰς φηγούς μου στενούσας.

Εἰς ταύτην τὴν νῆσον μετέβαινα καὶ ἐκλειόμην, πρὶν ἀποκτήσω τὸν μύλον μου, ὅταν εἶχον ἀνάγκην καθαροῦ ἀέρος καὶ μονώσεως.

Τί ἔκαμνα;

Ὅ,τι κάμνω καὶ ἐδῶ· ἴσως κάτι ὀλιγώτερον. Ὅταν ὁ βορρᾶς δὲν ἐφύσα πολύ, ἐκαθήμην μεταξὺ δύο βράχων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἐν μέσῳ τῶν λάρων καὶ τῶν κορσύρων καὶ τῶν χελιδόνων, καὶ διηρχόμην ἐκεῖ ὅλην σχεδὸν τὴν

ἡμέραν, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς γλυκείας ἐκείνης νάρκης, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ θέα τῆς θαλάσσης.

Τὴν γνωρίζετε, δὲν ἔχει οὕτω, τὴν ἐξαισίαν ταύτην μέθην τῆς ψυχῆς; Δὲν σκέπτεταί τις, δὲν ὀνειροπολεῖ κἄν. Ὅλη σας ἡ ὕπαρξις ἐκφεύγει, ἵπταται, διασκορπίζεται. Εἴσθε ὁ λάρος, ὅστις βυθίζεται πετῶν, ὁ κονιορτώδης ἀφρὸς τοῦ ὕδατος λάμπων ὑπὸ τὸν ἥλιον μεταξὺ δύο κυμάτων, ὁ λευκὸς καπνὸς τοῦ ἀπερχομένου πλοίου, τὰ νεφύδρια ἐκεῖνα τῆς ὁμίχλης, τὸ ἐρυθρὸν πανίον τοῦ ἁλιευτικοῦ πλοιαρίου — τὰ πάντα εἴσθε καὶ μόνον σεῖς δὲν εἴσθε.

Ὦ! πόσας ὥρας γλυκείας ῥαθυμίας καὶ ἀνέσεως διῆλθον ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Τὰς θυελλώδεις ἡμέρας, ὅταν δὲν ἦτο προσιτὴ ἡ παραλία, ἐκλειόμην εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, μικρὰν αὐλὴν μελαγχολικήν, ὅλην εὐωδιῶσαν ὑπὸ ἀψίνθου ἀγρίας καὶ δενδρολιβάνου, καὶ ἐκεῖ συνεσταλμένος εἴς τινα γωνίαν τοῦ τοίχου, παρεσυρόμην βαθμηδὸν ὑπὸ ἀορίστου τινὸς μελαγχολίας, εἰσβαλλούσης ἔλεγες ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἡλίου περὶ τὰ λίθινα κελλία τὰ χαίνοντα ὡς τάφοι ἀρχαῖοι. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐλαφρὰ ὤθησις τῆς θύρας, μικρὸν σκίρτημα ἐπὶ τοῦ χόρτου.... ἦτο αἴξ ἐρχομένη νὰ βοσκήσῃ. Βλέπουσά με ἵστατο ἐν ἀμηχανίᾳ, ὡσεὶ καθηλωμένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ζωηρὰ μὲ προτεταμένην κεφαλήν, προσβλέπουσα μὲ ὄμμα παιδικόν.

Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν ἡ φωνὴ τοῦ σκοποῦ μὲ προσεκάλει διὰ τὸ δεῖπνον. Ἀνηρχόμην μικρὰν ἀτραπὸν ἀνελισσομένην ὑπεράνω τῆς θαλάσσης καὶ ἐπανέκαμπτον βραδέως εἰς τὸν Φάρον, στρέφων εἰς ἕκαστον βῆμα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ἀπέραντον ἐκεῖνον ὁρίζοντα τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ὕδατος, ὅστις ἐφαίνετο εὐρυνόμενος καθ' ὅσον ἀνηρχόμην.

*

Ἐκεῖ ἐπάνω ὅλα ἦσαν θελκτικά. Ἀκόμη βλέπω τὸ ὡραῖον ἑστιατόριον μὲ τὰς ἐπιμήκεις πλάκας, τὰ δρύινα φατνώματα, τὸν ἐξ ἰχθύος ζωμόν, ἀχνίζοντα ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τὴν θύραν τοῦ λευκοῦ ἐξώστου τὴν ἀνοικτὴν πρὸς τὸ πανόραμα τῆς δύσεως. Οἱ φύλακες μὲ περιέμενον ἐκεῖ διὰ νὰ καθίσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν. Ἦσαν τρεῖς· εἷς Μασσαλιώτης καὶ δύο Κορσικανοί, καὶ οἱ τρεῖς χαμηλοῦ ἀναστήματος, πωγωνοφόροι, μὲ τὸ αὐτὸ διερρωγὸς δέρμα, τὸ ἔχον ἀποχρώσεις μεμβράνης, μὲ τὸν αὐτὸν ἐπενδύτην ἐξ ἐρέας αἰγός· πλὴν κατὰ τὸν χαρακτῆρα ὅλως ἀντίθετοι. Ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων, διέκρινέ τις διὰ μιᾶς τὴν διαφορὰν τῆς καταγωγῆς.

Ὁ Μασσαλιώτης πολυμήχανος καὶ δραστήριος, πάντοτε ἀπησχολημένος, πάντοτε εἰς κίνησιν, περιέτρεχε τὴν νῆσον ὅλην ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, καλλιεργῶν κήπους, ἁλιεύων, συλλέγων ὠὰ ἀγρίων πτηνῶν ἢ ἐνεδρεύων εἰς τοὺς θάμνους διὰ νάμελξῃ αἶγα διερχομένην, καὶ αἰωνίως κάτι φαγητὸν ἐξ ἰχθύων παρασκευάζων.

Οἱ δὲ Κορσικανοὶ δὲν ἔκαμνον ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας των τίποτε ἄλλο, θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὡς ὑπαλλήλους δημοσίους καὶ διερχόμενοι τὴν ἡμέραν των ἐν τῷ μαγειρείῳ, παίζοντες ἀτελεύτητα παιγνίδια σκόπας καὶ διακοπτόμενοι μόνον διὰ ν' ἀνάψωσι πάλιν τὰς πίπας των ἢ νὰ κόψωσι μεγάλα φύλλα καπνοῦ πρασίνου.

Κατά τ' ἄλλα καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ἄνθρωποι ἀγαθοί, ἁπλοῖκοι, ἀφελεῖς καὶ εἰς ἄκρον περιποιητικοὶ πρὸς τὸν ξένον των, μολονότι κατὰ βάθος θὰ τοὺς ἐφαίνετο βέβαια πολὺ παράξενος ἄνθρωπος.

Γιὰ φαντασθῆτε, νὰ ἔρχεται νὰ κλεισθῇ εἰς ἕνα φάρον χάριν διασκεδάσεως! Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι εὕρισκον τὰς ἡμέρας τόσον μακρὰς καὶ δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν ξηράν!... Κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦτο ἐγίνετο ἅπαξ τοῦ μηνός. Δέκα ἡμέραι ἐλευθερίας μετὰ τριάκοντα ἡμέρας φυλακῆς, τοιοῦτος ἦτο ὁ κανονισμὸς τοῦ φάρου. Ἀλλὰ τὸν χειμῶνα μὲ τὰς τόσας κακοκαιρίας, ποῦ νὰ τηρηθῇ κανονισμός! Ὁ ἄνεμος μυκᾶται, τὰ κύματα ἀνέρχονται, ἡ Σαγκινέρη εἶνε κατάλευκος ἐκ τοῦ ἀφροῦ, οἱ δὲ φύλακες μένουσιν ἀποκεκλεισμένοι δύο καὶ τρεῖς μῆνας κατὰ συνέχειαν, πολλάκις μάλιστα ὑπὸ τρομερὰς συνθήκας.

— Ἀκοῦστε τί μοῦ συνέβη ἐμένα, κύριε· μοῦ ἔλεγε μίαν ἡμέραν ὁ γέρω Βαρθολῆς, ἐνῷ ἐδειπνοῦμεν· ἀκοῦστε τί μοῦ συνέβη ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιο τραπέζι ποῦ καθόμαστε μία βραδυὰ χειμωνιάτικη, ὡσὰν αὐτήν. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ εἴμαστε δύο μονάχα εἰς τὸν φάρον, ἐγώ κ' ἕνας σύντροφός μου. Τσέχο τὸν ἔλεγαν. Οἱ ἄλλοι ἦσαν ἢ ἀσθενεῖς ἢ μὲ ἄδειαν — δὲν θυμοῦμαι πειά... Ἐκοντεύαμε νὰ τελειώσουμε ἥσυχα τὸ δεῖπνόν μας. Ἔξαφνα βλέπω τὸν σύντροφόν μου κ' ἀφίνει τὸ φαί του, μὲ κυττάζει μιὰ ματιὰ καὶ πούφ! πέφτει ἀπάνω στὸ τραπέζι μὲ τὰ χέρια ἀνοικτά. Σηκώνομαι, τοῦ μιλάω, τὸν κουνῶ:

«Ἔ Τσέ... ἔ Τσέ...»

Τίποτα, ἦταν πεθαμένος! Μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τὴν ταραχή μου. Ἔστεκα μιὰν ὥραν μπροστὰ στὸ πτῶμα, ἀναίσθητος, τρέμων, ὅταν μοῦ ἦλθε μία ἰδέα: «Καὶ ὁ Φάρος;» Μόλις ἐπρόφθασα ν' ἀναβῶ καὶ ν' ἀνάψω τὸ φανάρι. Εἶχε νυκτώσει πειὰ ἐκεῖ ἐπάνω. Τί νυκτιά, κύριε! Τί θάλασσα, τί ἀγέρας! Κάθε στιγμὴ μοῦ ἐφαίνουνταν πῶς μ' ἔκραζαν ἀπὸ τὴν σκάλα. Μὲ ἔπιασε πυρετὸς καὶ μιὰ δίψα φοβερή. Ἀλλὰ ποῦ ἐτολμοῦσα καὶ νὰ καταιβῶ! Ἐφοβοῦμουν τὸν πεθαμένο... Μόλις κατὰ τὰ χαράγματα βρῆκα ὀλίγο θάρρος. Ἔφερα τὸν σύντροφό μου στὸ κρεβ-

βάτι του, ἔρριξα ἕνα σκέπασμα ἀπάνω του, εἶπα μιὰ προσευχὴ καὶ ἔπειτα ἔκαμα τὰ σημεῖα ζητῶντας βοήθειαν.

Ἀλλὰ ποῦ ἡ τρικυμία ἦταν μεγάλη καὶ κανεὶς δὲν ἦλθε. Ὁρίστε τώρα! νᾶσαι μοναχὸς μέσα σ' ἕνα φάρο κλεισμένος μὲ τὸν πτωχὸ τὸν Τσέχο! καὶ ὁ Θεὸς ξεύρει γιὰ πόσον καιρό! Εἶχα ἐλπίδα πῶς θὰ μπορέσω νὰ τὸν ὑποφέρω ὡς νὰ ἔλθῃ τὸ πλοῖον, ἀλλὰ ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες αὐτὸ μοῦ ἦταν ἀδύνατον. Τί νὰ τὸν κάμω; Νὰ τὸν βγάλω ἔξω; Νὰ τὸν θάψω; Ὁ βράχος εἶχε πολὺ σκληρὰ γῆ καὶ ἦταν τόσοι κοράκοι στὸ νησί. Δὲν ἦταν κρίμα ν' ἀρίσω αὐτὸν τὸν χριστιανὸ εἰς τὴν διάθεσί τους. Ἐσκέφτηκα τότε νὰ τὸν καταιβάσω σ' ἕνα ἀπὸ τὰ κελλιὰ τοῦ Λαζαρέτου.

Αὐτὴ ἡ ἀγγαρεία ἐβάσταξε ἕνα ἀπόγευμα ὁλόκληρο, καὶ σᾶς βεβαιόνω πῶς ἐχρειάζονταν πολὺ θάρρος. Τί νὰ σᾶς πῶ! καὶ σήμερα σὰν κατεβαίνω ἀπόγευμα μὲ ἀγέρα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ νησιοῦ, μοῦ φαίνεται πάντα πῶς ἔχω τὸν πεθαμένο σταῖς πλάταις μου . . .»

Ὁ καϋμένος ὁ γέρω Βαρθολῆς! Ὁ ἱδρὼς ἔτρεχεν ἄφθονος ἀπὸ τοῦ μετώπου του, ἅμα τὸ ἐνεθυμεῖτο.

*

Τὸ δεῖπνον διήρκετο πάντοτε οὕτως ἐν μακραῖς συνομιλίαις περὶ τοῦ φάρου τῆς θαλάσσης ἢ ἐν διηγήσεσι ναυαγίων καὶ ἱστορίαις Κορσικανῶν πειρατῶν. Ἔπειτα, ὅταν ὁ ἥλιος ἔδυεν, ὁ πρῶτος φύλαξ ἤναπτε τὴν μικράν του λυχνίαν, ἐλάμβανε τὴν πίπαν, τὴν κολοκύνθην του καὶ ἕνα χονδρὸν Πλούταρχον μὲ ἐρυθρὰς παρυφάς, — ὅλην τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σαγαινέρης — καὶ ἠφανίζετο διὰ τῆς κλίμακος τοῦ βάθους. Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ φάρος ἀντήχει ἀπὸ κρότον ἁλύσεων καὶ τροχαλιῶν καὶ βαρέων πραγμάτων, ὡς ὡρολόγιον χορδιζόμενον. Ἐγὼ ἐντοσούτῳ ἐξηρχόμην εἰς τὸν ἐξώστην. Ὁ ἥλιος κατήρχετο ὁλονὲν πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἄνεμος ἐψυχραίνετο καὶ ἡ νῆσος ἐγίνετο ἰόχρους. Εἰς τὸν ἀέρα ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς μου διήρκετο ἱπτάμενον βραδέως μέγα πτηνόν. Ἦτο ὁ ἀετὸς τοῦ Γενουησίου πύργου ἐπιστρέφων. Βαθμηδὸν ἡ ὁμίχλη ἀνήρχετο ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ μετ' ὀλίγον δὲν διέκρινέ τις ἢ τὸν λευκὸν ἀφρόν, περιστέφοντα τὴν νῆσον, καὶ αἰφνιδίως μέγα κῦμα φωτὸς ἐκχυνόμενον ἄνωθεν.

Ὁ Φάρος ἀνήφθη. Ἀφίνουσα ἐν τῷ σκότει τὴν νῆσον ἡ φωτεινὴ ἀκτίς, ἔπιπτε μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐκεῖ ἀφανὴς ἐν τῇ σκοτίᾳ ὑπὸ τὰ φωτεινὰ νάματα, ἅτινα μόλις μοῦ ἐρράντιζαν τὴν κεφαλήν. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἐψυχραίνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἔπρεπε νὰ εἰσέλθω. Καὶ ψηλαφητεὶ ἔκλειον τὴν βαρεῖαν θύραν μὲ τοὺς σιδηροῦς μοχλοὺς καὶ — ψηλαφητεὶ πάντοτε, ἀνερχόμενος μικρὰν σιδηρᾶν κλίμακα, στένουσαν καὶ ἠχοῦσαν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, ἔρθανον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Φάρου. Ἀ! ἐκεῖ τέλος πάντων ὑπῆρχε φῶς . . .

Φαντασθῆτε γιγαντιαῖον λαμπτῆρα συστήματος Carcel μὲ ἓξ σειρὰς θυραλλίδων, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐστρέφοντο βραδέως αἱ παρειαὶ τοῦ φάρου, αἱ μὲν κεκαλυμμέναι ὑπὸ ὑπερμεγέθους κρυσταλλίνου φακοῦ, αἱ δὲ ἁπλῶς ὑπὸ μεγάλου ὑαλώματος, προφυλάσσοντος τὸ φῶς κατὰ τοῦ ἀνέμου. Εἰσερχόμενος, ἐξεθαμβούμην. Ὁ χαλκὸς καὶ ὁ στίλβων λευκοσίδηρος καὶ οἱ λευκοὶ ἀνταναχλαστῆρες καὶ τὰ τείχη ἐκεῖνα τὰ κρυστάλλινα τὰ στρεφόμενα μὲ κύκλους κυανοῦς, ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἀντικατοπτρισμὸς τοῦ φωτὸς καὶ τῶν θυραλλίδων ὁ κροταλισμὸς ἐπὶ στιγμὴν μοὶ ἐπροξένει ἴλιγγον.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μολοντοῦτο οἱ ὀφθαλμοί μου ἐσυνείθιζον καὶ ἐκαθήμην ὑπ' αὐτὸ τὸ στήριγμα τοῦ φανοῦ, πλησίον τοῦ φύλακος, ὅστις ἀνεγίνωσκε μεγαλοφώνως τὸν Πλούταρχον ἐκ ῥόβου μήπως κοιμηθῇ.

Ἔξω τὸ σκότος, ἡ ἄβυσσος. Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἐξώστου τοῦ περιβάλλοντος τὸ ὑάλωμα, ὁ ἄνεμος ὠρύεται μανιώδης. Ὁ Φάρος τρίζει, ἡ θάλασσα μυκᾶται. Εἰς τὴν ἄκραν τῆς νήσου ἐκεῖ ἐπὶ τῶν σκοπέλων τὰ κύματα θραύονται μετὰ κρότου ὡσεὶ κανονιοβολισμῶν. Κατὰ διαστήματα, ἀόρατος δάκτυλος κτυπᾷ ἐπὶ τῶν ὑαλωμάτων· κανὲν νυκτόβιον πτηνὸν προσελκυόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς πίπτει τυφλὸν καὶ κατασυντρίβεται ἐπὶ τῶν κρυστάλλων.

Ἐν τῷ Φάρῳ, ἀκτινοβολοῦντι καὶ καίοντι, οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς τοῦ κροταλισμοῦ τῶν θυραλλίδων, τοῦ ψόρου τοῦ ἐλαίου πίπτοντος κατὰ σταγόνας, τῆς ἀνελισσομένης ἁλύσεως καὶ φωνῆς τινος μονοτόνου, ψαλμῳδούσης τὸν βίον Δημητρίου τοῦ Φαληρέως . . .

Τὸ μεσονύκτιον ὁ φύλαξ ἠγείρετο, ἔρριπτε τελευταῖον βλέμμα εἰς τὰς θυραλλίδας του καὶ κατηρχόμεθα. Εἰς τὴν κλίμακα ἀπήντα τὸν σύντροφόν του ὅστις ἀνήρχετο τρίβων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοῦ παρέδιδε τὴν κολοκύνθην καὶ τὸν Πλούταρχον . . . Ἔπειτα πρὶν κατακλιθῶμεν, εἰσηρχόμεθα μίαν στιγμὴν εἰς τὸν θαλαμίσκον τοῦ βάθους, ὅλον γέμοντα ἀπὸ ἁλύσεις καὶ βάρη καὶ σχοινία, καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ μικροῦ λαμπτῆρος ὁ φύλαξ ἔγραφεν εἰς τὸ μέγα βιβλίον τοῦ Φάρου, πάντοτε ἀνοικτόν:

Μεσονύκτιον. Τρικυμία. Θύελλα. Πλοῖον εἰς τὸ πέλαγος.

(Alphonse Daudet) Ν. Δ. Ε.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Εἰς συνεδρίασιν τῆς Μικροσκοπικῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἐγένετο ἐσχάτως περίεργος ἀνακοίνωσις περὶ ζωϊκῆς τινος συμπήξεως, ἧς δεῖγμα παρουσιάσθη εἰς τὴν ἑταιρείαν ταύτην. Εἶχε τοῦτο ἀφαιρεθῇ ἐκ τῶν νεφρῶν ἀγελάδος, τὸ μέγεθός του ἦτο ὅσον μεγάλον κάρυον καὶ ἡ ἐπιφάνειά του ἰδιάζουσα, τοῦτέστι στιλπνὴ καὶ χρυσίζουσα, ὀφειλομένη, ὡς ἡ τῆς μαργαριτοφόρου κογχύλης, εἰς λεπιδωτὴν κατασκευήν. Παρὰ τῷ λαῷ ὅμως διεδόθη ἡ φήμη ὅτι τὸ ξένον τοῦτο σῶμα συνίστατο κατὰ μέγα μέρος ἐκ χρυσῆς κόνεως, ἣν τὸ ζῶον κατέπινε μετὰ τῆς τροφῆς του. Ἡ προσοχὴ λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων συνεκεντρώθη ἀμέσως εἰς λόφον τινά, ὅπου τὸ ζῶον ἔβοσκε, καὶ περὶ οὗ ἐπὶ τέλους ἐπιστεύθη ὅτι ἔβριθε χρυσοῦ· τόσον ὥστε ἓν στρέμμα αὐτοῦ ἐπωλήθη εἰς τιμὴν πενταπλασίαν τῆς ἀρχικῆς. Ἐν τούτοις παρόμοιοι λίθοι οὐχὶ σπανίως εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἥπατος καὶ ἄλλων ὀργάνων τῶν ζώων, εἰς ἀρχαιοτέρας δὲ ἐποχὰς ἐξετιμῶντο πολὺ ὡς φάρμακον, ὅπερ ἐδίδετο εἰς κόνιν μεμιγμένην μετ' οἴνου, ἐπιστεύετο δὲ ὅτι ἠδύνατο νὰ προλάβῃ ἀσφαλῶς τὴν λιθίασιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἐν Ῥωσσίᾳ τὸ Ἡλιοτρόπιον ἔχει μείζονα ἢ ἁπλῶς καλαισθητικὴν ἀξίαν, καθ' ὅσον ἡ παραγωγή του ἀντιπροσωπεύει σπουδαῖον κλάδον ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Κατά τινα ἔκθεσιν τοῦ γενικοῦ προξένου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἡ καλλιέργειά του ἤρξατο ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1842, σκοπὸς δὲ αὐτῆς ἦτο ἡ ἐξαγωγὴ ἐλαίου ἐκ τῶν σπόρων του. Ὑπάρχουσι δύο εἴδη τοῦ καλλιεργουμένου ἡλιοτροπίου, ἓν ἔχον μικροὺς σπόρους, χρησιμεύοντας εἰς παραγωγὴν ἐλαίου, καὶ ἄλλο ἔχον μεγαλητέρους, οἵτινες καταναλίσκονται παρὰ τῷ λαῷ εἰς μεγάλην ποσότητα ὡς λίχνευμα. Μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἐλαίου, ἡ ὑποστάθμη, ἥτις μεταβάλλεται εἰς πλακοῦντας, ἐξοδεύεται μεγάλως ὡς τροφὴ διὰ τὰ κτήνη, ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Τὰ ἀπομένοντα περιττὰ καὶ εὔχρηστα μέρη τοῦ ἄνθους, ὡς ἐπ' ἴσης καὶ ἡ κάλυξ, χρησιμεύουσιν ὡς καύσιμος ὕλη, τὰ δὲ κελύφη τὰ περιβάλλοντα τοὺς σπόρους δίδονται ὡς τροφὴ εἰς τὰ πρόβατα. Πρὸς κατασκευὴν ἐλαίου οἱ σπόροι, ἀφ' οὗ καθαρισθῶσι καλῶς, εἰσάγονται εἰς μύλους, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῶν κελυφῶν. Κατόπιν ὑποβάλλονται εἰς πίεσιν, καὶ ἡ προκύπτουσα ἐκ ταύτης συμπαγὴς ὕλη τίθεται ἐντὸς δοχείων θερμαινομένων δι' ἀτμοῦ. Τὸ οὕτω κατασκευασθὲν φύραμα ἐγκλείεται εἰς σάκκους ἐκ τριχῶν καμήλου καὶ πιέζεται ἐκ νέου ὅπως ἐκθλιβῇ τὸ ἐν αὐτῷ ἔλαιον, ὅπερ ἐκρέει ἐντὸς δεξαμενῶν. Τὸ ἔλαιον τοῦτο, ἂν κατασκευασθῇ μετὰ τῆς δεούσης ἐπιμελείας, λέγεται ὅτι ὑπερτερεῖ τὸ ἐξ ἐλαιῶν κατὰ τὸ χρῶμα, τὸ ἄρωμα καὶ τὴν γεῦσιν.

Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Βάτσελερ μελετήσας ἀγρίους τινάς, Ἀινοὺ καλουμένους, κατοικοῦντας νῆσον τῆς βορείου Ἰαπωνίας, περιέγραψεν ἐν βιβλίῳ ἐσχάτως ἐκδοθέντι τὰς περὶ αὐτῶν ἐντυπώσεις του. Ἐκ τούτου παραλαμβάνομεν τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα.

Τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν διατελοῦσιν ἄγνωστα εἰς τοὺς Ἀινού. Γενικῶς οἱ ἄνδρες εἶνε ὀκνηροὶ καὶ μόλις κινοῦνται ἐνίοτε, ὅπως μεταβῶσιν εἰς θήραν ἢ ἁλιείαν. Πάντα τὰ ἐπίπονα ἔργα καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν γυναικῶν, αἵτινες δὲν θεωροῦνται ἀνώτεραι φορτηγῶν ζώων. Καὶ ὅτε ἀκόμη γεννᾶται τὸ τέκνον, ὁ πατὴρ μόνος γίνεται ἀντικείμενον συμπαθείας. Παρὰ τῷ λαῷ τούτῳ ἐκράτει ποτὲ περίεργον ἔθος. Ἅμα ὡς τέκνον τι ἐγεννᾶτο, ὁ πατὴρ ἔπρεπε νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ὡς σοβαρῶς ἀσθενοῦντα, καὶ ἦτο διὰ τοῦτο ὑποχρεωμένος νὰ οἰκουρῇ προφυλαττόμενος καὶ καθήμενος πλησίον τῆς ἑστίας. Ἡ δὲ σύζυγός του, τὸ πτωχὸν πλᾶσμα, ὤφειλε νὰ ἀπασχολῆται ὅσον ἠδύνατο περισσότερον καὶ δραστηριώτερον. Ἡ ἰδέα τῶν ἀγρίων ἐκείνων εἶνε, ὡς φαίνεται, ὅτι ἡ ζωὴ μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ πατρὸς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ τέκνον.

Λ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Αἴ, καὶ πῶς τὰ περνᾶτε στὸ καινούργιο σπίτι;

— Νά σας πῶ. Ἂν γλυτώσουμε τὸ χειμῶνα, θὰ περάσουμε ἕνα λαμπρὸ καλοκαῖρι.

* *

Δύο φίλοι ὁδοιποροῦσι, καθήμενοι ὄχι πολὺ ἀνέτως ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμιόνου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁδοῦ στρέφεται ὁ εἷς, ὁ ὁποῖος εἶχε φήμην πολὺ λεπτοῦ ἀνθρώπου, καὶ λέγει πρὸς τὸν ἄλλον:

— Μοῦ ἦλθε μιὰ ἰδέα, Κωστάκη. Ἂν κατέβαινεν ἕνας ἀπὸ τοὺς δυό μας. . . , ἐγὼ θὰ καθόμουνα καλλίτερα!

* *

Συλλογισμοὶ ἀθέου συζητητοῦ.

— Εἰπῆτέ μου, σᾶς παρακαλῶ, εἰμπορεῖ ἄρά γε ὁ Θεός σας ν' αὐτοκτονήσῃ καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἕνα ἄλλον Θεὸν τελειότερόν του; Πῶς; διατί σιωπᾶτε; Τὸ ἠξεύρω. Ἂν ἠμπορέσῃ, — λέτε μὲ τὸ νοῦ σας, — τότε δὲν θὰ εἶνε ἀθάνατος καὶ ἀπειροτέλειος· ἂν δὲν ἠμπορέσῃ, τότε πάλιν δὲν θὰ εἶνε παντοδύναμος. . . Αἴ, αὐτὸ λέγω κ' ἐγώ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Εἰς τὸν κόσμον θεωρεῖται ὀλιγώτερον σκληρὸν τὸ νὰ κτυπήσῃ τις μὲ τὸ χειρόμακτρον καὶ νὰ ῥίψῃ εἰς τὸν τόπον δέκα μυίας, παρὰ νὰ ποκόψῃ τὰ πτερύγια μιᾶς καὶ νὰ την ἀφήσῃ νὰ περιπατῇ.

*

Πολλάκις ἐκινήθην ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ, λέγει ὁ Ἰούλιος Σίμων, νὰ γράψω τὸ ἑξῆς παράδοξον: «Αἱ ἱστορίαι, τὰς ὁποίας γνωρίζει κανεὶς ὀλιγώτερον, εἶνε ἐκεῖναι τὰς ὁποίας εἶδεν.»

*

Ἡ ἐξομολόγησις εἶνε διὰ τὸ πνεῦμα ὅ τι ἡ ἐγχείρησις διὰ τὸ σῶμα· ἀνακουφίζει βραδύτερον, ἀλλὰ καὶ ὁ κλονισμός, τὸν ὁποῖον προξενεῖ, εἶνε μέγας.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικὰ

Ὁ ἑλληνομαθὴς Ὁλλανδὸς Dr H. G. Müller, γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀμστελοδάμῳ φιλελληνικῆς Ἑταιρείας, διατρίβων ἀπό τινος ἐνταῦθα, ὡμίλησεν ἑλληνιστὶ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἐν μέσῳ ἀραιοῦ, ἀλλ' ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Θέμα τῆς ῥητορικωτάτης καὶ ἀπταίστου τὴν γλῶσσαν ὁμιλίας του ὑπῆρξεν αὐτὴ ἡ Φιλελληνικὴ Ἑταιρία, τῆς ὁποίας ὁ ἐνθουσιώδης γραμματεὺς ἐξῆρε τὸν τριπλοῦν σκοπόν, ἤτοι τὴν κατάργησιν τῆς ἐρασμικῆς προφορᾶς, τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἑλληνικῆς ὡς γλώσσης διεθνοῦς καὶ τὴν ὑποστήριξιν παντὸς ἑλληνικοῦ ζητήματος πλὴν τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ πολιτικά.

— Ἐν τῇ *Κλασικῇ Ἐπιθεωρήσει* τοῦ Ἰουλίου, ὁ Κένυον ἀναγγέλλει ὅτι εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον προσηνέχθησαν ὑπὸ τοῦ αἰδεσίμου Ταγκοκ νέα τέως ἄγνωστα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἀπολιπομένων λόγων τοῦ 'Υπερείδου· εἶνε δὲ ταῦτα γεγραμμένα εἰς τεμάχια παπύρου, ἀνήκοντα εἰς τὸν μέγαν πάπυρον, τὸν περιέχοντα τοὺς ἄλλους κατὰ τὸ 1847 εὑρεθέντας λόγους τοῦ μεγάλου ἀττικοῦ ῥήτορος.

— Ἐν τῇ ἐτησίᾳ συνεδριάσει τῶν ἐν Λονδίνῳ ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς, ὁ μαρκήσιος Βιοὺτ ἀπήγγειλε σπουδαῖον καὶ φιλελληνικώτατον λόγον περὶ τῆς ἀδιακόπου συναφείας τοῦ ἑλληνικοῦ βίου. Μετὰ τοῦτον ὁ κ. Pears ὡμίλησεν ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως τῶν βυζαντινῶν μνημείων, ὁ καθηγητὴς Βαλσταΐν περὶ τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς καὶ ὁ ἡμέτερος πρεσβευτὴς κ. Γεννάδιος περὶ τῆς προθυμίας, ἣν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς ἐπέδειξεν ἀνέκαθεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

— Νέας ὑποθέσεις φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μελετημάτων παρέχει καθημέραν εἰς τοὺς σοφοὺς ἡ *Ἀθηναίων Πολιτεία*. Οὕτως ἐν τῇ *Κλασικῇ Ἐπιθεωρήσει* ὁ ἄγγλος καθηγ. Χῆδλαμ προσπαθεῖ νὰ διαφωτίσῃ τὴν ἀρχαιοτέραν τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῇ *Ἀθηναίων Πολιτείᾳ* ἱστορουμένων, ὁ δὲ ἱστορικὸς Κὼξ ἤρξατο ἐν τῇ *Ἀκαδημίᾳ* ἐξετάζων τὸν Ἀριστοτέλην ὡς ἱστορικόν.

Ἐπιστημονικὰ

Ὁ ἐξοχος μικροβιολόγος Λέφλερ, ἐπανελθὼν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Γραϊφσβαλδ, ἐξέθηκεν ἐν τῇ πρώτῃ του ἐκεῖ παραδόσει τὰς κατὰ τῶν θεσσαλικῶν ἀρουραίων ἐνεργείας του, τὴν πρώτην ἐπιτυχεστάτην ἐφαρμογὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τυφοβακτηριδίου τῶν μυῶν μελετῶν του.

— Εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ διεθνὲς συνέδριον τῆς Ἱστορικῆς Ἀρχαιολογίας, τῆς Ἀνθρωπολογίας καὶ τῆς Ζωολογίας, μέλλον νὰ συγκροτηθῇ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μεγάλου δουκὸς Στεργίου Ἀλεξάνδροβιτς, προσεκλήθη νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ Ἑλλάς.

Καλλιτεχνικὰ

Ὡς ἐξέχοντα ἔργα ἐν τῇ ἐν Μονάχῳ Καλλιτεχνικῇ Ἐκθέσει κρίνονται καὶ δύο πίνακες ἐπιφανῶν Ἑλλήνων ζωγράφων: *Τὰ Πρῶτα Βήματα* τοῦ κ. Ἰακωβίδου καὶ ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀπόκρεως* τοῦ κ. Γύζη, ἥτις καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς πινακοθήκης τοῦ Μονάχου ἀντὶ 12000 μάρκων ἤτοι 20 χιλ. δραχμῶν περίπου.

Θεατρικὰ

Ἀνεπισήμως ὅλως, τοῦ Βασιλέως ἀντιπροσωπευομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν Ἀνακτόρων κ. Θόν, ἐτέθη τὴν Δευτέραν, 20 Ἰουλίου, ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἀνεγειρομένου Ἐθνικοῦ Θεάτρου.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΑΜΦΟΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΔΑΧΟΜΕΗΣ

Ἡ πολυτελεστάτη αὕτη ἄμφορα ἥτις ἐφιλοτεχνήθη ἐσχάτως ἔν τινι ἐργοστασίῳ τοῦ Ἀμβούργου, ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι δὲν σύρεται ὑπὸ τετραπόδων, ἀλλ' ὑπὸ διπόδων . . . δούλων τοῦ ἄνακτος, ὅστις ἀπολαύει οὕτω καθ' ἡμέραν τῆς τιμῆς, ἧς ἀξιοῦνται σπανίως μόνον καὶ ἐν ὥρᾳ ἐκτάκτου ἐνθουσιασμοῦ δημοφιλεῖς πολιτευταὶ καὶ περικαλλεῖς πρωταγωνίστριαι θεάτρων.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Αὐγὸν εὐπειθὲς καὶ αὐγὸν ἀπειθές.

Λάβετε ἓν αὐγὸν ὠμόν, κενώσατέ το ἀνοίγοντες ἐπὶ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ἄκρου τρύπαν ὅσῳ τὸ δυνατὸν μικροτέραν, ἀφήσατέ το νὰ ξηρανθῇ καλά, ῥίψατε μέσα ἄμμον λεπτήν, ὥστε νὰ γεμίσῃ κατὰ τὸ ἓν τέταρτον τῆς χωριτικότητός του περίπου καὶ κατόπιν, μὲ ὀλίγον κηρόν, σκεπάσατε τὴν τρύπαν ἐπιτηδείως, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεται καμμία προπαρασκευή. Τοιουτοτρόπως τὸ αὐγόν σας γίνεται πολὺ εὐπειθές, διότι εἰμπορεῖ νὰ ἵσταται εἰς οἱανδήποτε θέσιν θέλετε, εἴτε καθέτως, εἴτε πλαγίως, ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς φιάλης, ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ μαχαιρίου κτλ. Πρὸς τοῦτο δὲν ἔχετε ἢ νὰ του δίδετε τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν θέλετε, καὶ νὰ το κινήτε ἐλαφρῶς, οὕτως ὥστε ἡ ἄμμος νὰ συσσωρεύεται πρὸς τὰ κάτω καὶ νὰ σχηματίζῃ ἐπιφάνειαν ὁριζόντιον, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸ νὰ ἵσταται πάντοτε ἐν ἰσορροπίᾳ εὐσταθεῖ.

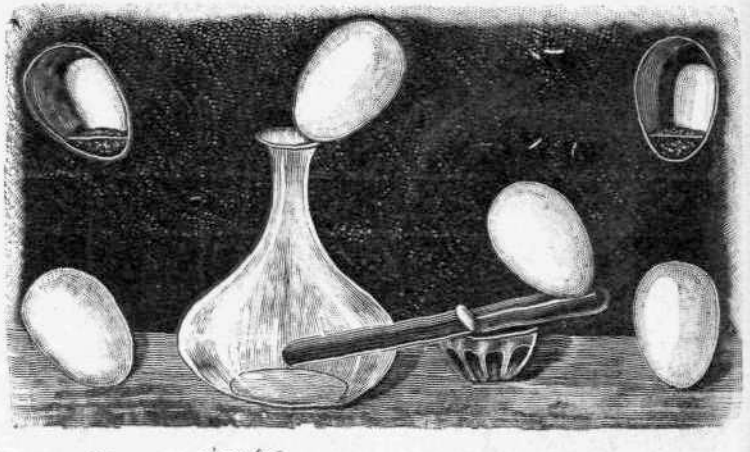

Ἂν τώρα θέλετε νὰ σχηματίσετε καὶ ἓν αὐγὸν ἀπειθές, ἀντὶ ἄμμου ῥίψατε μέσα κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν κόνιν μολύβδου, ἀνακατωμένην μὲ μικρὰ τεμάχια ἱσπανικοῦ κηροῦ καὶ θερμάνατε τὸ ὅλον ἐπὶ τῆς ἑστίας. Ὁ ἱσπανικὸς κηρὸς θ' ἀναλυθῇ, ἂν δὲ τὸν ἀφήσετε κατόπι νὰ ψυχρανθῇ, κρατοῦντες τὸ αὐγὸν καθέτως, θὰ σχηματίσῃ μετὰ τοῦ μολύβδου ἓν σῶμα βαρὺ καὶ στερεόν, τὸ ὁποῖον θὰ κατατεθῇ καὶ θὰ κολλήσῃ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ αὐγοῦ. Κατόπι σκεπάζετε πάλιν διὰ κηροῦ λευκοῦ τὴν τρύπαν καὶ ἔχετε ἓν αὐγόν, τὸ ὁποῖον δὲν εἰμπορεῖ νὰ λάβῃ καμμίαν ἄλλην θέσιν ἐκτὸς τῆς καθέτου καὶ ἀνορθοῦται βιαίως, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν θελήσετε νὰ τὸ κατακλίνετε, μόλις τὸ ἀφήσετε ἐλεύθερον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας 1892—113